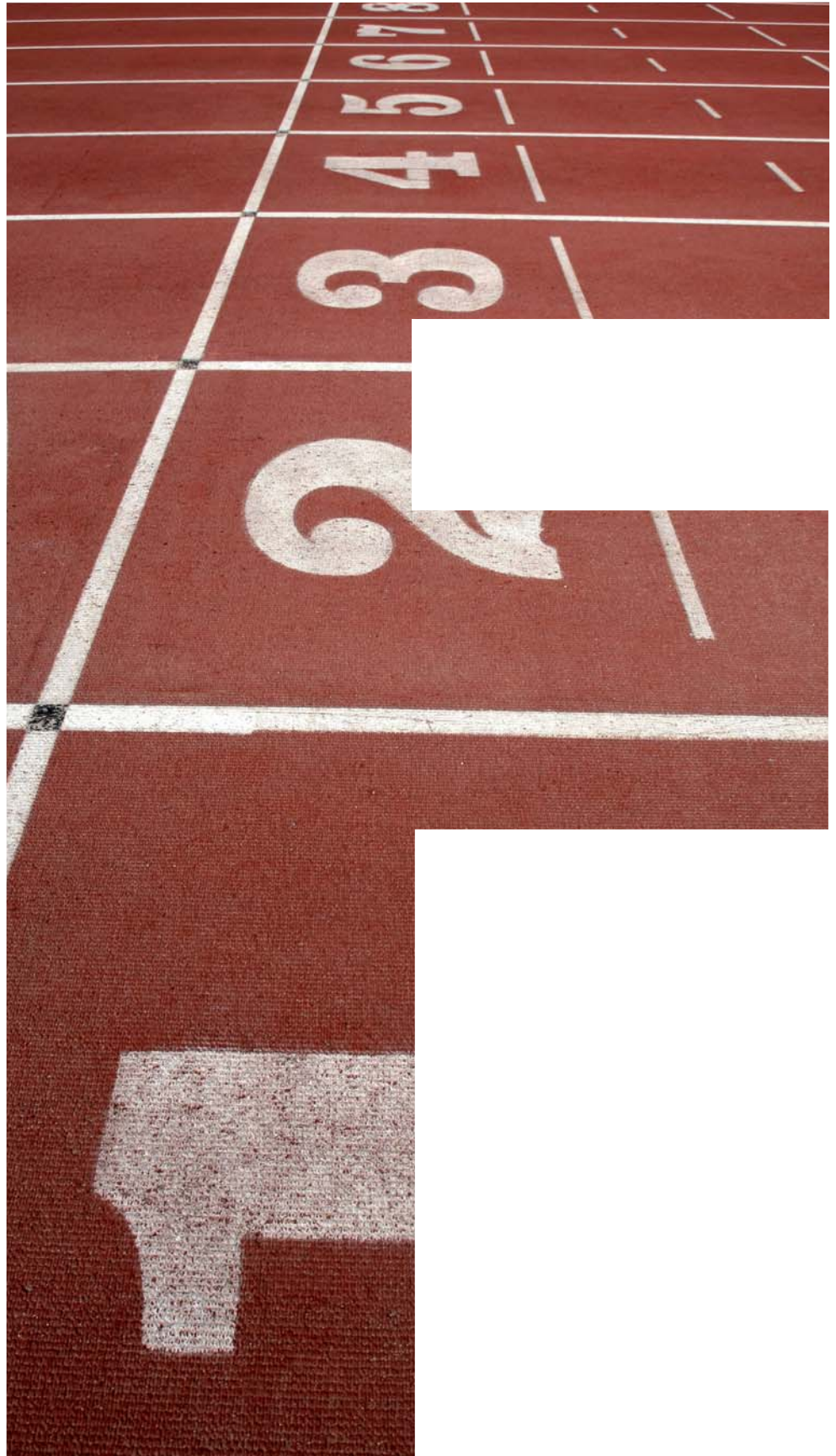

NÚM. 13 Tardor 2008

**La Universitat
en l'espai europeu
d'educació superior**

DIÀLEGS Història | Òptica i Optometria **CARPETA** L'orientació del futurs estudiants, mediats per les TICS **ENTREVISTES** Jesús Martín-Barbero | Jesús Purroy | Pilar Aznar i Paz Cánovas **CAMPUS** Els reptes del multilingüisme en el procés de Bolonya

FUTURA

Si t'interessa rebre gratuïtament la revista FUTURA al teu centre de treball o al teu domicili envia'ns un missatge amb les teues dades a revista.futura@uv.es o truca al **963 864 535** (de dilluns a divendres, de 8 a 15 h).

SUMARI

NÚM. 13 Tardor 2008

- 6 **Nous graus en la Universitat de València**
Ma. Vicenta Mestre
- 10 **El compromís de la Universitat de València amb l'espai europeu d'educació**
Antonio Ariño
- 12 **Grau i postgrau: no només una nova estructura**
Ignacio Nebot
- 15 **El nou sistema d'accés als graus: consideracions en relació al Decret d'Accés a la Universitat**
Ma. José Lorente

18 ÒPTICA I OPTOMETRIA

L'orientadora del Col·legi San Bartolomé de Godella, M. Dolores Camps, entrevista el vicedegà de la Facultat de Física, Álvaro Pons, i els estudiants de tercer curs Oreto Escoms, Sandra Ortega i José Carmelo Acosta

21 HISTÒRIA

L'orientador Miquel Mortes, de l'IES Vicenta Ferrer Escrivà de València, entrevista al degà de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València, Jorge Hermosilla, la vicedegana Elena Grau, i l'estudiant de quart curs, Sergio Peral

- 24 **L'orientació de futurs estudiants, mediats per les TICS**
Paulino Garcia-Gasco
- 26 **Ángel San Martín, professor del Departament de Didàctica i Organització Escolar, entrevista a Jesús Martín-Barbero**
- 31 **Un exemple de la presència de l'Acció Jean Monnet per fomentar el coneixement de la nova Unió Europea**
- 32 **Guia d'activitats de la Universitat de València per als centres de secundària**
- 36 **Entrevista a Jesus Purroy, autor de llibre *Tot el que cal saber per a saber-ho tot*, Premi de Divulgació Científica Estudi General**
- 38 **Els reptes del multilingüisme en el procés de Bolonya**
- 40 **Entrevista a Pilar Aznar i Paz Cánovas, del Departament de Teoria de l'Educació de la Universitat de València i editores del llibre *Educación, género y políticas de igualdad***

FUTURA

REVISTA D'EDUCACIÓ DE LA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Aulari III. C. Menéndez Pelayo,
s/n, 46010 València
Tel. 963 864 734
revista.futura@uv.es

Edició

Servei d'Informació a
l'Estudiant-DISE. Vicerectorat
de Relacions Internacionals
i Comunicació. Universitat
de València

Direcció

Charo Álvarez

Coordinació

Ferranda Martí

Redacció

Eva Llorenç

Consell de redacció

Antonio Ariño, Enrique Bigné,
María José Lorente, María
Vicenta Mestre, Dino Salinas

Col·laboradors

en aquest número

Magda R. Brox, Ma. Dolores
Camps, Paulino Garcia-Gasco,
Laura Guzman, Santiago
Lorca, Enric Marco, Miquel
Mortes, Ignasi Nebot, Neus
La Roca, Francesc La Roca,
Angel San Martín, Pedro J.
Sánchez, Ruben Trezano,
Alicia Villar

Administració

Mónica García, Núria Liñana

Disseny i maquetació

esestudio.es

Fotografia

Miguel Lorenzo, Ana Ponce

Assessorament lingüístic

Servei de Política Lingüística
de la Universitat de València

Impressió

Impremta Romeu, SL

ISSN: 1698-6245

DL: V-4146-2004

L'Europa de les universitats

La implantació dels primers graus a la Universitat de València el pròxim curs, 2009-2010, constitueix el punt de partida d'un nou model d'ensenyament integrat en l'espai europeu d'educació superior. Es tracta, sens dubte, d'un moment compartit per totes les institucions universitàries que no té precedents en la història de l'educació a Europa. Més de nou-cents universitats de quaranta-sis països han vist en la construcció d'un espai d'educació convergent una oportunitat per impulsar la mobilitat i facilitar la transferència de coneixement en un món més global, per acostar-se a les necessitats socials i productives i per millorar la qualitat de l'ensenyament modernitzant-ne els mètodes.

Els articles que s'apleguen en aquest número són la continuació de la dedicació informativa de *Futura* a la construcció de l'espai europeu d'educació superior, que ençàrem amb *El mapa del nou sistema d'ensenyament universitari* (núm. 3, abril de 2005), i al qual seguirem *Els nous postgraus* (núm. 7, novembre 2006), *Crear aprenentatges* (núm. 9, primavera 2007) i *Els nous títols de grau* (núm. 11, hivern de 2008). En aquestes pàgines, doncs, i des d'un primer moment hem parat atenció al procés de Bolonya per traslladar amb claredat al món educatiu no universitari el calat dels canvis que s'albiren en el sistema universitari.

EN NEGRETA

Compromís Universitari amb l'Ensenyament Secundari

Un parell de manifestes que s'han promogut des de la Universitat de València palesen el malestar i la preocupació de la comunitat universitària pel conflicte sorgit en relació a la imposició d'impartir en anglés la matèria «Educació per a la Ciutadania i els Drets Humans» en 2n de l'ESO. Els promotors d'aquests textos denuncien els atacs de l'administració educativa a la dignitat del professorat i la irresponsabilitat de posar en qüestió la professionalitat i el prestigi del sistema educatiu valencià.

Amb dues iniciatives són el testimoni de la solidaritat i compromís de molts professors universitaris i treballadors de l'administració i els serveis de l'àmbit educatiu universitari amb el professorat, els alumnes i les famílies de l'ensenyament secundari.

Els textos complets es poden consultar en www.uv.es/~ciutadania/
i en www.uv.es/magisdire

NOUS GRAUS A LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Ma. Vicenta Mestre
Vicerectora d'Estudis
Universitat de València

Quasi una dècada després de la Declaració de Bolonya (1999) i pròxim ja el 2010, any previst per aquesta Declaració per a la consecució completa dels seus objectius, el sistema espanyol ha establert el marc legal per a l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials en el procés de construcció de l'espai europeu d'educació superior. El 30 d'octubre de 2007, el Ministeri d'Educació i Ciència va publicar el Reial Decret pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials. Moltes són les novetats i els reptes que les universitats han d'afrontar en un espai temporal limitat, ja que l'any 2010 tots els ensenyaments hauran d'estar adaptats a la nova estructura i, tal com diu el Reial Decret, «en el curs acadèmic 2010-2011 no es podran oferir places de nou ingrés en primer curs per a les actuals titulacions de llicenciat, diplomant, arquitecte, enginyer, arquitecte tècnic i enginyer tècnic».

Directrius que orienten els estudis de grau

•**DESAPAREIX EL CATÀLEG ACTUAL DE TÍTOLS.** Les universitats proposaran els ensenyaments i títols que hauran d'impartir i expedir, «la flexibilitat i la diversitat són elements sobre els quals descansa la proposta d'ordenació dels ensenyaments oficials com a mecanisme de resposta a les demandes de la societat». La universitat haurà de transformar els títols actuals en «graduat o graduada en T (per exemple: Matemàtiques) per la Universitat de València».

•**MOBILITAT DELS ESTUDIANTS.** Un dels objectius fonamentals d'aquesta organització dels ensenyaments universitaris és fomentar la mobilitat dels estudiants, tant dins d'Europa, com entre les distintes universitats espanyoles i dins d'una mateixa universitat a través del sistema de reconeixement i acumulació de crèdits.

Això significa que els crèdits cursats en ensenyaments oficials en una altra universitat seran reconeguts i incorporats a l'expedient acadèmic de l'estudiant i reflectits en el suplement europeu al títol (SET).

•**DRETS HUMANS, IGUALTAT I CULTURA DE LA PAU.** El marc legal assenyala que «la formació en qualsevol activitat professional ha de contribuir al coneixement i desenvolupament dels drets humans, els principis democràtics, els principis d'igualtat entre dones i homes, de solidaritat, de protecció mediambiental, d'accessibilitat universal i disseny per a tothom i de foment de la cultura de la pau».

•**APRENTATGE DE L'ESTUDIANT.** S'impulsa, a més a més, un canvi metodològic que centra l'objectiu en el procés d'aprenentatge de l'estudiant. Els plans d'estudis per a l'obtenció de títols universitaris oficials es mesuraran en crèdits europeus (ECTS), els estudis de grau tindran 240 ECTS, i un ECTS comptabilitza de 25 a 30 hores de treball de l'estudiant. Ací es poden incloure diferents modalitats organitzatives d'aprenentatge: classes teòriques, classes pràctiques, seminaris, tutories, aprenentatge autònom, treballs individuals o en grup. L'objectiu dels plans d'estudis a través de les metodologies docents és l'adquisició de competències per part dels estudiants, és a dir, l'adquisició de la capacitat per a realitzar adequadament una tasca, unes funcions o un paper, segons la definició de Robert Roe del concepte de competència.

•**ESTRUCTURA I DISSENY DELS TÍTOLS DE GRAU.** Els 240 crèdits contindran tota la formació teòrica i pràctica que l'estudiant haurà d'adquirir, orientada a la preparació per a l'exercici d'activitats de caràcter professional. Aquests ensenyaments conclouran amb l'elaboració i la defensa d'un treball final de grau.

•BRANQUES DE CONEIXEMENT. La Universitat adscriurà cada grau a una de les branques de coneixement següents:

- a) Arts i Humanitats
- b) Ciències
- c) Ciències de la Salut
- d) Ciències Socials i Jurídiques
- e) Enginyeria i Arquitectura

Cada una d'aquestes branques de coneixement inclou unes matèries bàsiques, i el pla d'estudis haurà de contenir un mínim de 60 crèdits d'aquesta formació bàsica, que s'hauran de cursar en la primera meitat del pla d'estudis. Aquesta formació bàsica facilitarà el canvi d'una titulació a una altra dins d'una mateixa branca de coneixement. Els ensenyaments de grau permeten la realització de pràctiques externes que poden tenir una extensió màxima de 60 crèdits, i tant el treball final de grau com les pràctiques externes es realitzaran en la segona meitat del pla d'estudis.

•COMPETÈNCIES PROFESSIONALS I INSERCIÓ LABORAL. L'increment de les pràctiques externes facilitarà l'obtenció de les competències professionals i la inserció laboral dels graduats i graduades. També la Universitat treballa en el disseny d'intensificacions curriculars en

«Un dels objectius fonamentals d'aquesta organització dels ensenyaments universitaris és fomentar la mobilitat dels estudiants, tant dins d'Europa, com entre les distintes universitats espanyoles i dins d'una mateixa universitat a través del sistema de reconeixement i acumulació de crèdits»

els plans d'estudis que es justifique pels perfils professionals de les esmentades titulacions i la seua demanda per facilitar la inserció laboral dels graduats.

D'acord amb el que disposen els articles 4 i 9.1 del RD 1393/2007, de 29 d'octubre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials, tots els títols de grau donaran accés al món laboral, si bé algunes professions (professorat de secundària, FP, ensenyament d'idiomes, enginyeries, exercici de l'advocacia) requeriran una «habilitació» competencial per a «l'exercici d'activitats professionals». Aquesta «habilitació» competencial consistirà a cursar obligatòriament un màster.

Situació actual de la Universitat de València

A partir de la publicació del Reial Decret, la Universitat de València inicià el procés d'elaboració dels nous plans d'estudis per abordar la transformació de les diplomatures, llicenciatures enginyeries tècniques i enginyeries actuals. El 19 de desembre de 2007 el Consell de Govern va aprovar un «Document per a la posada en marxa de noves titulacions en la UV», per mitjà del qual es regula el procés de transformació, l'estructura dels plans d'estudis, l'adaptació de les titulacions actuals als nous plans quan s'implantaràn, l'estructura organitzativa per a l'elaboració dels plans d'estudis i el procés de verificació. ■

«La Universitat treballa en el disseny d'intensificacions curriculars en els plans d'estudis que es justifique pels perfils professionals de les esmentades titulacions i la seua demanda per facilitar la inserció laboral dels graduats»

MAPA DE GRAUS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

BRANCA DE CONEIXEMENT	TÍTOLS ACTUALS	NOUS GRAUS
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Filologia Alemanya	Graduat/da en Llengües Modernes i les seues literatures
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Filologia Francesa	
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Filologia Italiana	
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Filologia Catalana	Graduat/da en Filologia Catalana
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Filologia Hispànica	Graduat/da en Estudis Hispànics
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Filologia Anglesa	Graduat/da en Estudis Anglesos
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Filologia Clàssica	Graduat/da en Filologia Clàssica
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Traducció i Interpretació	Graduat/da en Traducció i Mediació Interlingüística
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Filosofia	Graduat/da en Filosofia
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Història	Graduat/da en Història
Art i Humanitats	Llicenciat/da en Història de l'Art	Graduat/da en Història de l'Art

BRANCA DE CONEIXEMENT	TÍTOLS ACTUALS	NOUS GRAUS
Ciències	Llicenciat/da en Biologia	Graduat/da en Biologia Graduat/da en Biotecnologia
Ciències	Llicenciat/da en Bioquímica + 1er cicle Llic. Biologia 1er cicle Llic. Química 1er cicle Llic. Farmàcia 1er cicle Llic. Medicina	Graduat/da en Bioquímica i Biomedicina
Ciències	Llicenciat/da en Ciències Ambientals	Graduat/da en Ciències Ambientals
Ciències	Llicenciat/da en Física	Graduat/da en Física
Ciències	Llicenciat/da en Matemàtiques	Graduat/da en Matemàtiques
Ciències	Llicenciat/da en Química	Graduat/da en Química

BRANCA DE CONEIXEMENT	TÍTOLS ACTUALS	NOUS GRAUS
Ciències de la Salut	Llicenciat/da en Ciència i Tecnologia dels Aliments	Graduat/da en Ciència i Tecnologia dels Aliments
Ciències de la Salut	Llicenciat/da en Farmàcia	Graduat/da en Farmàcia
Ciències de la Salut	Diplomat/da en Nutrició Humana i Dietètica	Graduat/da en Nutrició Humana i Dietètica
Ciències de la Salut	Diplomat/da en Logopèdia	Graduat/da en Logopèdia
Ciències de la Salut	Llicenciat/da en Psicologia	Graduat/da en Psicologia

Ciències de la Salut	Llicenciat/da en Medicina	Graduat/da en Medicina
Ciències de la Salut	Llicenciat/da en Odontologia	Graduat/da en Odontologia
Ciències de la Salut	Diplomat/da en Òptica i Optometria	Graduat/da en Òptica i Optometria
Ciències de la Salut	Diplomat/da en Podologia	Graduat/da en Podologia
Ciències de la Salut	Diplomat/da en Infermeria	Graduat/da en Infermeria
Ciències de la Salut	Diplomat/da en Fisioteràpia	Graduat/da en Fisioteràpia

BRANCA DE CONEIXEMENT	TÍTOLS ACTUALS	NOUS GRAUS
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport	Graduat/da en Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Ciències del Treball Diplomat/da en Relacions Laborals	Graduat/da en Relacions Laborals i Recursos Humans
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Sociologia	Graduat/da en Sociologia
Ciències Socials i Jurídiques	Diplomat/da en Treball Social	Graduat/da en Treball Social
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Criminologia	Graduat/da en Criminologia
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Dret	Graduat/da en Dret
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Ciències Polítiques i de l'Administració	Graduat/da en Ciències Polítiques i de l'Administració
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Administració i Direcció d'Empreses	Graduat/da en Administració i Direcció d'Empreses
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Economia	Graduat/da en Economia
Ciències Socials i Jurídiques	Diplomat/da en Turisme	Graduat/da en Turisme
Ciències Socials i Jurídiques	Diplomat/da en Ciències Empresarials	Graduat/da en Finances i Comptabilitat
Ciències Socials i Jurídiques	Graduat Europeu en Direcció d'Empreses (GEDE) Graduat en Economia Europea (GEE)	Graduat/da en International Business
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/a en Geografia	Graduat/da en Geografia i Medi Ambient
Ciències Socials i Jurídiques	Diplomat/da en Biblioteconomia i Documentació	Graduat/da en Informació i Documentació
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Periodisme	Graduat/da en Periodisme
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Comunicació Audiovisual	Graduat/da en Comunicació Audiovisual
Ciències Socials i Jurídiques	Llicenciat/da en Pedagogia	Graduat/da en Pedagogia
Ciències Socials i Jurídiques	Diplomat/da en Educació Social	Graduat/da en Educació Social
Ciències Socials i Jurídiques	Mestre/a especialitat en Educació Infantil	Graduat/da en Mestre/a en Educació Infantil
Ciències Socials i Jurídiques	Mestre/a resta d'especialitats	Graduat/da en Mestre/a en Educació Primària

BRANCA DE CONEIXEMENT	TÍTOLS ACTUALS	NOUS GRAUS
Enginyeria i Arquitectura	Enginyer/a en Informàtica	Graduat/da en Enginyeria Informàtica
Enginyeria i Arquitectura	Enginyer/a en Química	Graduat/da en Enginyeria Química
Enginyeria i Arquitectura	Enginyer/a Tècnic/a en Telecomunicacions, espec. Sistemes Electrònics	Graduat/da en Enginyeria en Telecomunicacions, Sistemes Electrònics
Enginyeria i Arquitectura	Enginyer/a Tècnic/a en Telecomunicacions, especialitat Telemàtica	Graduat/da en Enginyeria en Telecomunicacions, Telemàtica

Nota: Els graus que figuren en aquest quadre s'implantaràn de manera progressiva a partir del curs 2009-2010.

EL COMPROMÍS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA AMB L'ESPAI EUROPEU D'EDUCACIÓ SUPERIOR

Antonio Ariño
Vicerector de Convergència i
Qualitat Universitat de València

La Universitat de València s'ha compromès a participar en la creació de l'espai europeu d'educació superior (EEES) de molt distintes formes, com ara l'impuls de projectes d'innovació educativa basats en l'ECTS (*European Credit Transfer System*), les sessions d'informació, la creació de programes de convergència als centres. Però, sobretot, aquest compromís ha quedat plasmat en els Estatuts aprovats en la sessió del Claustre de 21 d'octubre del 2003. I així consta en el seu preàmbul i en diversos articles. Per això, quan en l'actualitat parlem d'una política d'integració de la Universitat de València (UV) en l'espai europeu d'educació superior, ho fem atenint-nos al mandat del Claustre plasmat en els Estatuts. Així, doncs, la UV s'ha compromès a la seua integració en l'espai europeu d'educació superior i, també, a fer-ho des de la perspectiva que li és pròpia.

En el citat text estatutari s'estableix la visió que la comunitat universitària, en el seu document constituent, té de la Universitat. I, per tant, són aquests els que determinen també qui som en l'EEES: som un servei públic, una universitat universalista i crítica.

D'acord amb l'article 3, la UV és i s'entén a si mateixa com un servei públic, la qual cosa significa que s'oposa a qualsevol visió instrumental, mercantilista i privatitzadora del saber.

Som també una universitat universalista, que tracta de comprendre els distints camps del saber d'acord amb la seua tradició històrica i amb l'objectiu d'oferir les màximes oportunitats a la societat valenciana en l'accés al coneixement. En aquest sentit, el nostre compromís no se circumscriu a facilitar l'accés a les titulacions, sinó sobretot a fomentar la democratització del saber.

Som una universitat crítica, volem ser un espai de reflexió i de debat, de qüestionament de prejudicis i dogmes, perquè la UV se sent compromesa amb la seua societat immediata i amb una sèrie de valors que s'han expressat

«De manera sistemàtica s'emfasitza la necessitat d'establir itineraris diversos per a crear oportunitats als distints perfils d'estudiants en funció dels seus règims temporals de dedicació»

en l'article 4 dels estatuts. I en aquest horitzó és en el que tenim el compromís de participar activament i críticament en l'EEES. No creiem que aquest pugua ser concebut adequadament com una espècie de motlle que s'imposa a la Universitat, sinó com un procés d'harmonització dels ensenyaments universitaris construïts més des de baix que no des de dalt.

La dimensió social

Sovint s'afirma en molts fòrums crítics del procés de Bolonya que la creació de l'EEES respon a una estratègia de privatització de l'ensenyament superior i d'elitització de les seues bases, mitjançant distints procediments:

- la creació de la figura de l'estudiant a temps complet, que impedirà als estudiants compatibilitzar treball i estudi.
- l'elevació dels preus dels crèdits (ECTS) i especialment dels màsters oficials.

Per descomptat, res d'això està en els documents i pronunciaments del procés de Bolonya. Al contrari, s'hi assenjala que l'educació és un bé i una responsabilitat pública. I a més:

- De manera sistemàtica s'emfasitza la necessitat d'establir itineraris diversos per a crear oportunitats als distints perfils d'estudiants en funció dels seus règims temporals de dedicació. La realització de l'enquesta *Eurostudent* i dels informes relatius al *Bologna With Stu-*

dent Eyes¹ estan orientats justament a conèixer aquests perfils i a defensar la creació d'oportunitats perquè tots puguen assolir els seus objectius formatius.

•Des de la reunió de ministres de Praga, i en totes les posteriors, Bergen, Berlín i Londres, s'ha insistit d'una manera molt especial en la potenciació de la dimensió social de l'EEES. En concret, a Bergen (2005) s'afirma que la dimensió social és un element constituent de l'EEES i una condició necessària per a garantir l'atractiu de l'educació superior. Per això, els ministres es comprometen a «convertir la qualitat de l'educació superior en quelcom d'accessible a tots i a posar interès en la creació de les condicions que permeten als estudiants

completar els seus estudis malgrat els obstacles derivats de la seua situació social i econòmica. La dimensió social inclou mesures públiques per a ajudar econòmicament i finançerament els estudiants, especialment aquells que procedisquen de grups socialment vulnerables o desavantatjats, i també ajudes d'assessorament i altres serveis».

¹ www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/Bolognastudenteyes2007.pdf

Més informació: www.uv.es/corporate/eees

L'EEES com a procés

L'espai europeu d'educació superior no va nàixer configurat com un pla o programa complet al qual haurien de sumar-se o adaptar-se les distintes universitats europees sinó com la iniciativa de posar en marxa un procés participatiu, de creixent interconnexió, basat en el respecte a la diversitat cultural i al principi d'autonomia universitària.

Aquest procés s'ha desenvolupat en múltiples nivells i instàncies. Una, té a veure amb les reunions de seguiment que realitzen els ministres cada dos anys. Una altra, amb les sessions i trobades que organitza l'Associació Europea d'Universitats (EUA).

A més a més, al llarg dels anys s'hi han anat sumant més països, de manera que en l'actualitat són ja 46 els que participen en el projecte. Convé també indicar que no es tracta d'un procés imposat o impulsat des de la Unió Europea; ni tan sols ens trobem davant la transposició de cap directiva o decisió de les institucions comunitàries. Ans el contrari, tal com s'indica, els protagonistes i impulsors d'aquest procés de construcció de l'espai europeu d'educació superior són les institucions universitàries mateixes i els governs dels 46 països participants.

GRAU I POSTGRAU: NO NOMÉS UNA NOVA ESTRUCTURA D'ESTUDIS

Ignacio Nebot

Vicerector de Postgrau
Universitat de València

Bolonya s'ha anat convertint en quelcom semblant a una imatge de marca, en un estereotip massa simple. Però, en realitat, quan parlem de «Bolonya» estem referint-nos a un procés molt complex que comprèn diversos nivells superposats:

1. La incorporació de la universitat espanyola al procés de Bolonya comporta la reforma de l'estructura i la durada dels cicles d'estudis universitaris, i la substitució dels estudis de diplomatur i equivalents, llicenciat i equivalents (de primer i segon cicle o només de segon cicle) i doctorat per un sistema més simple de tres cicles consecutius: grau, màster i doctor.

Quant a la durada dels estudis, després d'un llarg –i apassionat– debat entre dos possibles esquemes, el «3 + 2» (3 anys per al grau i 2 per al màster) i el «4 + 1», la solució final ha estat la de fixar els graus amb una durada de quatre anys i els màsters amb un mínim d'un any i un màxim de dos, sense que s'haja donat una justificació suficient sobre aquesta elecció, que ens separa de la majoria dels països europeus. S'hi troba establert que el treball d'un estudiant a temps complet durant un curs equival a 60 crèdits ECTS, per la qual cosa els títols de grau són 240 crèdits ECTS i els de màster entre 60 i 120. Pel que fa al doctorat, les modificacions són menors i s'hi manté com a element central l'elaboració i la defensa d'una tesi doctoral.

Pot semblar paradoxal la transformació de llicenciatures (cinc anys) i diplomatures (tres) en graus (quatre), però les llicenciatures buscaven una formació més especialitzada que la dels graus, on queda la formació bàsica. Les diplomatures tenien una orientació especialitzada cap a l'aplicació professional, i en els graus, però, es busca una formació menys especialitzada i uns coneixements més fonamentats.

2. La marca *Bolonya* també s'utilitza per referir-se a les modificacions introduïdes en el conjunt dels títols universitaris. A Espanya hem passat d'un sistema regulat dels títols universitaris a un sistema desregulat.

En el primer model, el Govern aprovava un catàleg tancat que incloïa tots els títols oficials possibles, cada un d'ells amb una part dels continguts fixada per a totes les universitats. En el nou sistema, no hi ha catàleg de títols. Cada universitat dissenya no sols els continguts, sinó els títols mateixos, com li sembla més oportú i, si són autoritzats i les propostes compleixen uns mínims de qualitat en el disseny, els imparteixen. Només els títols corresponents a professions regulades per llei tenen uns continguts mínims marcats pel Govern.

La qualitat en el disseny i en el desenvolupament ulterior dels ensenyaments és supervisada per una agència estatal d'acreditació, externa a les universitats. Les úniques regulacions amb caràcter general que s'imposen als títols són:

- Cada títol de grau ha de correspondre a alguna de les cinc possibles branques de coneixement: Arts i Humanitats, Ciències, Ciències de la Salut, Ciències Socials i Jurídiques, i Enginyeria i Arquitectura.
- És obligatori un treball final de grau de 6 a 30 crèdits ECTS.
- Cada títol ha d'incloure 60 crèdits ECTS de formació bàsica, 36 dels quals han de correspondre a unes matèries prefixades per a cada branca. Aquests últims han de ser reconeguts necessàriament en el cas que un estudiant, que haja començat els estudis en un títol de grau pertanyent a una branca, canvie a un altre títol de grau de la mateixa branca.

3. El procés de Bolonya implica la reforma del procés d'ensenyament-aprenentatge, que és el que hauria de produir la transformació més profunda de la universitat espanyola. El nou sistema docent fa una especial insistència en el paper que ha d'assolir l'estudiant, que es converteix en el protagonista actiu del seu propi procés d'aprenentatge, que ha de dissenyar-se d'una manera altament personalitzada, i on, a més de rebre coneixe-

«El procés de Bolonya implica la reforma del procés d'ensenyament-aprenentatge, que és el que hauria de produir la transformació més profunda de la universitat espanyola»

europèus i les dificultats per a incorporar a la universitat d'origen els estudis realitzats en una universitat d'un altre país.

La integració europea implica també que els treballadors o professionals puguin moure's arreu d'Europa sense traves. Per a això, caldrà anar més enllà del reconeixement d'estudis parcials i aconseguir que els títols obtinguts en un país siguin reconeixibles en tots els països europeus.

Finalment, cal tenir en compte la globalització, un fet social, econòmic i cultural, conseqüència de la facilitat que hi ha per al flux d'informació i per a la mobilitat de les persones, i que està transformant el món cap a la construcció de l'anomenada *societat del coneixement*, una societat de la informació en què el recurs bàsic seria el coneixement, que se situa en el centre de la producció de riquesa, i on s'arribarà hipotèticament mitjançant les oportunitats que representen els mitjans i la *humanització* de les societats actuals, fins que tots els habitants del món gaudisquen d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit de l'*educació* per tractar la informació disponible amb discerniment i esperit crític, analitzar-la, seleccionar-ne els diferents elements i incorporar els que estimen més interessants a la seua base de coneixements.

Per a Europa, la globalització és, al mateix temps, un desafiament, un risc i una oportunitat. Europa vol tenir un paper de lideratge en la futura societat global del coneixement, per a la qual cosa caldrà que molts més europeus accedisquen a uns estudis universitaris que, a més, hauran de ser de màxima qualitat.

Ja tenim tots els ingredients per tal de definir el procés de convergència de Bolonya: mobilitat, transferència i transparència, i excel·lència. Les claus, per tant, per a l'harmonització de l'ensenyament superior són:

1. Un sistema comú de valoració de l'aprenentatge, que és l'*European Credit Transfer System*, ECTS, definit per la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles com

ments, ha de formar-se en competències –destreses, aptituds i habilitats–.

Cal reflexionar ara sobre la justificació de tot el procés. El precedent evident del procés de Bolonya és el programa Erasmus-Sòcrates que, cada any, permet a milers d'estudiants universitaris europeus estudiar una part de la seua carrera en un altre país. S'ha dit que cap altra iniciativa ha fet tant per la integració europea com el programa Erasmus i, probablement, això és cert. Més de mig milió de joves europeus han après a considerar Europa com un espai de trobada que els pertany a tots. Però el programa Erasmus també ha posat de manifest les diferències que hi ha entre els sistemes universitaris dels diferents països

«Més de mig milió de joves europeus han après a considerar Europa com un espai de trobada que els pertany a tots. Però el programa Erasmus també ha posat de manifest les diferències que hi ha entre els sistemes universitaris dels diferents països europeus i les dificultats per a incorporar a la universitat d'origen els estudis realitzats en una universitat d'un altre país»

la «unitat de valoració de l'activitat acadèmica, en la qual s'integren harmònicament tant els ensenyaments teòrics i pràctics com altres activitats acadèmiques dirigides i el volum de treball que l'estudiant ha de realitzar per superar cada una de les assignatures». Així, s'utilitza el volum de treball global de l'estudiant com a mesura de l'esforç realitzat en la formació, en comptes del nombre de classes rebudes. Un crèdit ECTS equival a un treball de l'estudiant entre 25 i 30 hores distribuïdes entre les diferents activitats possibles d'aprenentatge: docència, seminaris, preparació i presentació de treballs, pràctiques, estudi, preparació i realització d'exàmens, etc. El volum de treball estimat per a un estudiant a temps complet corresponent a un curs oscil·la, doncs, de 1.500 a 1.800 hores.

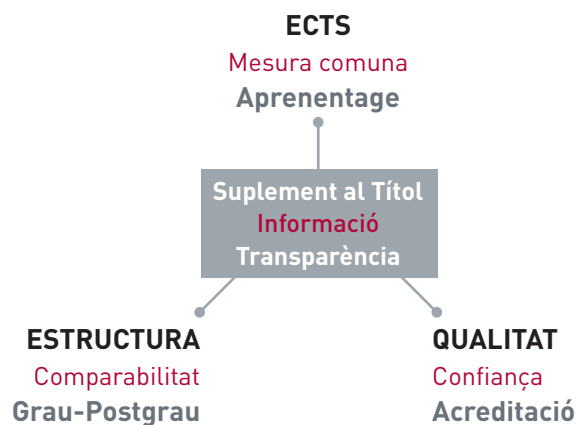
2. Una estructura bàsica de titulacions flexible i generalment acceptada, que es fonamenta en tres cicles: grau (3 a 4 anys, 180 a 240 crèdits ECTS), màster (1 a 2 anys, 60 a 120 crèdits ECTS) i doctor (3 a 4 anys. Normalment no es fan equivalències en crèdits).

3. Un certificat comú explicatiu del títol per a l'estudiant, que és el suplement europeu al títol (SET) que afegeix informació al títol obtingut, mitjançant una descripció de la seua naturalesa, el seu nivell, el context i el contingut. El SET pretén incrementar la transparència de les diverses acreditacions europees per mitjà de l'adopció d'un document unificat, comprensiu, obert a incorporar de manera actualitzada l'aprenentatge al llarg de la vida. El SET té com a objectius descriure els coneixements i les competències adquirits i la titula-

ció obtinguda, i facilitar-ne el reconeixement per altres institucions europees.

4. Un sistema per a l'avaluació i acreditació d'ensenyaments que es basa en l'avaluació de la qualitat. Per a això s'han buscat sistemes acreditats comuns que constitueixen l'*European Network for Quality Assurance* (ENQA). Així mateix, s'han establert xarxes que col·laboren per tal de definir els criteris, els indicadors i els estàndards específics de qualitat en l'àmbit de cada disciplina. ■

Aquests quatre conceptes es resumeixen en el triangle de Tauch-Pagani:

EL NOU SISTEMA D'ACCÉS ALS GRAUS: CONSIDERACIONS EN RELACIÓ AL DECRET D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT

Ma. José Lorente

Delegada del rector
per al Pla d'Incorporació
a la Universitat

El Ministeri d'Educació, Política Social i Esport, juntament amb el Ministeri de Ciència i Innovació, han elaborat el projecte de Reial Decret que s'ha enviat al Consell d'Estat perquè en faça l'informe preceptiu, i que acaba de publicar-se el passat 24 de novembre. Per primera vegada s'integra, en una sola norma, la prova d'accés, els requisits i l'accés a la universitat per als alumnes de batxillerat, per als majors de 25 i 45 anys i per als alumnes estrangers. Aquest Reial Decret entrarà en vigor a partir del curs 2009-2010 i adequa les proves d'accés al que estableix la Llei Orgànica d'Educació i a les noves exigències de l'espai europeu d'educació superior.

Així, la nova prova d'accés a la Universitat consta de dues fases: una fase general i obligatòria per a accedir als estudis superiors, i una fase específica, voluntària, que tractarà sobre les matèries de modalitat i que permet als alumnes apujar la nota final. El nou model, exigent però flexible, valora les capacitats, premia l'esforç dels alumnes, aporta objectivitat a les qualificacions i valora el domini de la llengua estrangera amb la introducció, a partir del curs 2011-2012, d'una prova oral en l'idioma triat per l'alumne, ja que representa una eina bàsica per a la seua mobilitat acadèmica i laboral. La prova d'accés, per als qui tinguen el títol de batxiller o equivalent, s'adequarà al currículum del batxillerat i tractarà sobre les matèries establertes per al segon curs a què es refereixen els articles 6 i 7 del Reial Decret 1467/2007, de 2 de novembre, pel qual s'estableix l'estructura del batxillerat i se'n fixen els ensenyaments mínims.

Estructura de les proves

Aquesta prova s'estructura en dues fases denominades respectivament fase general i fase específica.

La fase general de la prova té com a objecte valorar la maduresa i les destreses bàsiques que ha d'aconseguir l'estudiant en acabar el batxillerat per a seguir els ense-

nyaments universitaris oficials de grau. Constarà dels exercicis següents:

1. El primer exercici consistirà en el comentari, per escrit, d'un text no especialitzat i de caràcter informatiu o divulgatiu, relacionat amb les capacitats i continguts de la matèria de llengua castellana i literatura.
2. El segon exercici tractarà sobre les capacitats i els continguts d'una de les matèries comunes de 2n de batxillerat: Història d'Espanya o Història de la Filosofia (a determinar per part de l'estudiant en el moment d'inscripció a les proves). Consistirà en la resposta per escrit a un seguit de qüestions adequades al tipus de coneixements i capacitats que s'hagen d'avaluar, el format de resposta de la qual haurà de garantir l'aplicació dels criteris objectius d'avaluació prèviament aprovats.
3. El tercer exercici serà de llengua estrangera, i tindrà com a objectiu valorar la comprensió oral i lectora i l'expressió oral i escrita. L'estudiant indicarà, en la sol·licitud d'inscripció en la prova d'accés, la llengua estrangera de què s'examinarà, i podrà triar entre alemany, francès, anglès, italià i portuguès.

4. El quart exercici tractarà sobre els continguts d'una matèria de modalitat de segon de batxillerat. Consistirà en la resposta per escrit a un seguit de qüestions adequades al tipus de coneixements i capacitats que s'hagen d'avaluar, i el format de resposta de la qual haurà de garantir l'aplicació dels criteris objectius d'avaluació prèviament aprovats. L'estudiant també indicarà, en la sol·licitud d'inscripció en la prova d'accés, la matèria de modalitat de què s'examinarà.

5. A les comunitats autònomes amb una altra llengua cooficial, com és el cas de la Comunitat Valenciana, l'administració educativa podrà establir l'obligatorietat d'un cinquè exercici referit a la llengua cooficial.

Cadascun dels cinc exercicis esmentats presentarà dues opcions diferents, entre les quals l'estudiant n'haurà de triar una. La qualificació de la fase general serà la mitjana aritmètica de les qualificacions de tots els exercicis. La superació d'aquesta fase tindrà validesa indefinida. Es considerarà que un estudiant ha superat la prova d'accés quan haja obtingut una nota igual o major a 5 punts com a resultat de la mitjana ponderada del 60 per cent de la nota mitjana de batxillerat i el 40 per cent de la qualificació de la fase general, sempre que haja obtingut un mínim de 4 punts en la qualificació de la fase general.

La fase específica de la prova té com a objecte l'avaluació dels coneixements i la capacitat de raonament en uns àmbits disciplinaris concrets relacionats amb els estudis que es pretenen cursar. A més, permet millorar la qualificació obtinguda en la fase general.

Cada estudiant es podrà examinar de qualsevol de les matèries de modalitat de segon de batxillerat a què fa referència l'article 7.6 del Reial Decret 1467/2007, de 2 de novembre, diferent de la matèria triada per realitzar l'exercici de modalitat en la fase general. A l'efecte d'organització de la prova, l'estudiant indicarà en la sol·licitud d'inscripció en la prova d'accés les matèries de què s'examinarà.

Es considerarà superada la matèria quan s'obtinga una qualificació igual o superior a 5 punts. La qualificació de les matèries de la fase específica tindrà validesa per a l'accés a la universitat durant els dos cursos acadèmics posteriors a la superació de les matèries en qüestió.

Admissió als ensenyaments oficials de grau

Per a l'admissió als ensenyaments universitaris oficials de grau en què es produisca un procediment de concurrència competitiva, és a dir, en què el nombre de sol·licituds siga superior al de places ofertes, s'utilitzarà per a l'adjudicació de les places la *nota d'admissió*.

La nota d'admissió incorporarà les qualificacions de les matèries de la fase específica en cas que les esmentades matèries estiguen vinculades a la branca de coneixement del títol en què es vulga ser admès, i es calcularà amb la fórmula següent:

$$\text{Nota d'admissió} = 0,6 \times \text{NMB} + 0,4 \times \text{CFG} + a \times \text{M1} + b \times \text{M2}$$

NMB = nota mitjana del batxillerat.

CFG = qualificació de la fase general.

M1, M2 = les dues millors qualificacions de les matèries superades de la fase específica.

a, b = paràmetres de ponderació de les matèries de la fase específica.

El Reial Decret proposa que el paràmetre de ponderació (a o b) de les matèries de la fase específica siga igual a 0,1 i permet que les universitats puguin elevar el dit paràmetre fins a 0,2 en aquelles matèries que consideren més idònies per a seguir amb èxit els ensenyaments universitaris oficials de grau.

Els estudiants podran presentar-se a successives convocatòries per millorar la qualificació de la fase general o de qualsevol de les matèries de la fase específica. Es prendrà en consideració la qualificació obtinguda en la nova convocatòria, sempre que aquesta siga superior a l'anterior. ■

MATÈRIES PER A LA PROVA D'ACCÉS

RD 1467/2007, de 2 de novembre [BOE 06-11-2007] - Decret 102/2008, d'11 de juliol [DOCV 15-07-2008]

MATÈRIES COMUNES DE BATXILLERAT-2n curs

Història d'Espanya
Història de la Filosofia
Llengua Castellana i Literatura II
Valencià: Llengua i Literatura II
Llengua Estrangera II

MATÈRIES DE MODALITAT DE BATXILLERAT-2n curs

ARTS	PLÀSTIQUES, IMATGE I DISSENY	Dibuix Artístic II, Dibuix Tècnic II, Disseny, Història de l'Art Tècniques d'Expressió Gràficoplàstiques, Literatura Universal
	ESCÈNIQUES, MÚSICA I DANSA	Anàlisi Musical II, Història de la Música i de la Dansa, Llenguatge i Pràctica Musical, Literatura Universal, Història de l'Art
CIÈNCIES I TECNOLOGIA		Biologia, Ciències de la Terra i Mediambientals, Dibuix Tècnic II, Electrotècnica, Física, Matemàtiques II, Química, Tecnologia Industrial II
HUMANITATS I CIÈNCIES SOCIALS		Economia de l'Empresa, Geografia, Grec II, Història de l'Art, Llatí II, Literatura Universal, Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials

A tenir en compte

Actualment, els estudiants procedents del batxillerat en l'àmbit de la Comunitat Valenciana relitzen la prova d'accés segons la normativa del RD 1640/1999, de 22 octubre. La prova única té dues parts: la primera està composta de quatre exercicis de matèries comunes. La segona part està composta de tres exercicis, dos que corresponen a les matèries vinculades a les vies d'accés i un a la matèria de modalitat. Totes elles han d'haver-se cursat en segon curs de batxillerat.

La nova prova d'accés pretén millorar el model de prova d'accés a la universitat vigent fins ara i adaptar-la al nou marc dels ensenyaments oficials de grau. I de fet coincidirà en el temps, probablement, la implantació de la nova prova d'accés (2009-2010) amb la dels graus (2010-2011). Els canvis afecten l'estructura, exercicis, qualificació, convocatòries, durada, reclamacions, etc.; impliquen, per tant, reformulacions importants des del punt de vista acadèmic, administratiu i de la gestió.

La prova de caràcter general valora la maduresa i les destreses bàsiques. D'altra banda, la prova específica i opcional valora l'adquisició de coneixements i de capacitats en àmbits concrets. La nota ponderada per matèries podria permetre recuperar el valor orientador de la prova d'accés. La nota final s'adequaria millor a les preferències d'elecció de l'estudiant i a les exigències específiques de formació de les diferents titulacions de grau.

Un altre aspecte important a considerar del nou model d'accés és que permet a l'estudiant el canvi d'itinerari en la seua formació universitària. Així, un estudiant que tinguera superada la prova en una branca del coneixement podria examinar-se novament, en la

«Un altre aspecte important a considerar del nou model d'accés és que permet a l'estudiant el canvi d'itinerari en la seua formació universitària»

fase específica, d'altres matèries fins i tot no cursades en el batxillerat, i canviar la seua elecció d'estudis universitaris. El decret estableix el nombre màxim de matèries de modalitat a què un estudiant pot presentar-se en la fase específica, encara que sí que determina que es consideraran les dues matèries amb millor qualificació.

L'estudiant ha de conèixer, amb suficient antelació respecte de la incorporació en segon curs de batxiller, la informació publicada pels ministeris responsables en relació a les diferents matèries de modalitat, i la seua vinculació a les branques del coneixement dels títols d'ensenyaments universitaris oficials de grau. Així mateix, és fonamental que les universitats publiquen amb antelació els valors dels paràmetres assignats a les matèries de modalitat seleccionades. Els professors, orientadors i estudiants de batxiller hauran de tenir una informació rigorosa de les titulacions que ofereix la universitat, i conèixer la millor opció tant per accedir a la titulació desitjada com per seguir amb èxit els seus estudis.

El nou model comporta canvis importants. També, com qualsevol procés de canvi, implica reptes i ofereix oportunitats. L'accés cal entendre'l com la via de la transició i d'ajust acadèmic entre el batxillerat i la universitat i la clau està en la coordinació entre ambdós nivells.

Fotos: Miguel Lorenzo

En primer terme, asseguts, l'estudiant José Carmelo Acosta, l'orientadora del Col·legi San Bartolomé de Godella, María Dolores Camps i Sandra Ortega, estudiant. De peu, darrere, Álvaro Pons, vicedegà de la Facultat de Física i l'estudiant, Oreto Escoms.

ÒPTICA I OPTOMETRIA

Amb la imminent inauguració del Centre Optomètric i la transformació de la diplomatura en grau, els estudiants d'Òptica i Optometria de la Universitat de València veuran que s'incrementa la seua dedicació pràctica amb pacients reals. Per conèixer amb detall aquestes novetats, l'orientadora del Col·legi San Bartolomé de Godella, M. Dolores Camps, entrevista el vicedegà de la Facultat de Física, Álvaro Pons, i els estudiants de tercer curs Oreto Escoms, Sandra Ortega i José Carmelo Acosta.

Magda R. Brox

MARÍA DOLORES CAMPS. En què consistirà la transformació de l'actual diplomatura en una titulació de grau?

ÁLVARO PONS. Canviarà profundament, perquè es convertirà en una carrera de quatre anys i s'hi obriran noves perspectives. En principi no està previst que canvien les competències professionals, encara que a mitjà o llarg termini els estudis de màster sí que poden oferir una major especialització.

MARÍA DOLORES. I això afectarà molt la metodologia d'estudi?

ÁLVARO. En altres titulacions sí, però en aquesta no tant, perquè és ja una titulació amb un elevat component pràctic. Cal tenir en compte que fins el 60% de les activitats de la carrera són pràctiques, i les classes i sessions de laboratori són molt reduïdes, perquè en primer curs només hi accedeixen 80 persones.

MARÍA DOLORES. Aquesta titulació està vinculada a dues àrees de coneixement, les Ciències Bàsiques i les Ciències de la Salut; quines assignatures de batxillerat us han proporcionat una base més sòlida?

JOSÉ CARMELO ACOSTA. Jo vaig fer Ciències de la Salut, sense Física, i pense que hauria estat important haver-la cursada.

ORETO ESCOMS. Jo vaig matricular-me del Batxillerat de Ciències i, per tant, no vaig estudiar Biologia. Potser siga allò idoni, perquè ja tenia coneixements de física.

SANDRA ORTEGA. Jo vaig fer la doble via.

MARÍA DOLORES. Es realitzen moltes pràctiques durant la carrera?

ÁLVARO. Tal com hem dit abans, és una carrera molt pràctica. Hi ha assignatures exclusivament pràctiques, i les que es fan al gabinet són de 8 persones. Un dels grans canvis del grau quant a metodologia és que les pràctiques externes seran obligatòries i convalidables per 30 crèdits. Fins ara, la Universitat ofereix, als alumnes la possibilitat de fer pràctiques externes, però no són obligatòries. Cal destacar que la Universitat inaugurarà el pròxim quadri-mestre un Centre Optomètric, que permetrà que es realitzen pràctiques amb pacients reals. Fins ara, disparen d'una assignatura en la qual es realitzen pràctiques amb pacients reals, però el centre suposarà un salt qualitatiu. La formació actual és molt bona, però potser sí que convindria que els estudiants es relacionaren més amb pacients. Tant aquest centre com el nou títol de grau van en aquesta línia.

ORETO. Jo vaig fer pràctiques aquest estiu en una òptica, a través de la Fundació Universitat Empresa-ADEIT, que gestiona les pràctiques de la Universitat de València, i va resultar una experiència molt positiva, perquè tractes amb pacients reals.

MARÍA DOLORES. Quines possibilitats hi ha de gaudir d'una beca Erasmus?

ÁLVARO. Hi ha molt poques opcions perquè la carrera és molt diferent arreu d'Europa. A Anglaterra és una llicència, a França no existeix, a Alemanya és un segon grau de formació professional, i tot això dificulta l'intercanvi. Els destins es redueixen a Portugal i Itàlia. El grau, que equiparà les carreres en tots els països, oferirà més oportunitats.

MARÍA DOLORES. Per què vau decidir cursar aquesta carrera?

JOSÉ. A mi sempre m'havia agradat, i una vegada fora de Canàries, el lloc on fer-la m'era indiferent. Potser València s'assembla més a Canàries, pel clima, per la costa.

ORETO. Jo no ho tenia clar. En principi, pensava fer una enginyeria, però la visita que vam fer quan estava en segon de Batxillerat va convèncer-me. Em va agradar la carrera i ací estic.

SANDRA. Jo sempre volia fer-la, però ara estudiant-la és com si es quedés curta.

MARÍA DOLORES. Quin balanç feu d'aquesta titulació ara que ja sou en tercer curs?

JOSÉ. Jo animaria els futurs universitaris a fer-la. Cada any que passa m'agrada més. A més, tenim l'avantatge que no n'ix molta gent titulada, i és segur que tindràs treball.

MARÍA DOLORES. Quines són les eixides professionals de l'òptic?

ORETO. Podem treballar en una òptica, a la part del taller, i després també està el vessant més comercial. Em sembla també molt interessant el treball als hospitals.

ÁLVARO. En aquests moments augmenta progressivament el nombre de clíniques oftalmològiques que necessiten òptics, i estem treballant per la incorporació de la figura de l'òptic/optometrista a la sanitat pública. En algunes comunitats, com ara Astúries, ja és així, i ací estem molt avançats. Les eixides de l'òptic, per tant, són moltes i molt àmplies. També tractem problemes i anomalies relacionades amb factors motors, moviments oculars, que poden provocar problemes d'atenció i d'aprenentatge, que estan relacionats amb la visió i que, per tant, són competència d'un òptic.

«Augmenta progressivament el nombre de clíniques oftalmològiques que necessiten òptics, i estem treballant per la incorporació de la figura de l'òptic/optometrista a la sanitat pública»

MARÍA DOLORES. Al capdavall, tot aprenentatge es tradueix en l'assimilació d'una sèrie de competències; en quines us han format?

JOSÉ. Considere que som capaços de graduar, de muntar i fabricar tot tipus de lents en el camp de la indústria de la visió, i també podem dedicar-nos a investigar.

SANDRA. Els coneixements que tenim són adequats, potser ens falten més pràctiques amb pacients i no amb els companys de classe. Durant una estada que vaig fer a l'Hospital General vaig aprendre moltíssim.

ÁLVARO. En els nous estudis de grau tindrem pràctiques a hospitals, i en el màster ja en tenim. La demanda de més pràctiques reals, fora de la universitat, és una reivindicació ací, en Òptica, però en realitat és comuna a totes les carreres.

MARÍA DOLORES. Quin nivell de dificultat calculeu que té aquesta carrera?

ORETO. Depèn de l'assignatura, de la persona...

JOSÉ. La clau per a aprovar és ser constant, perquè hi ha dies que s'ajunten les pràctiques i pots estar ací des de les

José Carmelo Acosta

María Dolores Camps

Sandra Ortega

Álvaro Pons

Oreto Escoms

8 del matí fins a les 8 de la nit. I després hem de fer la memòria... A mi, com que m'agrada, no em costa quedar-me els caps de setmana estudiant, però la gent que no ho fa pot tenir dificultats després.

ÁLVARO. Volia matisar dos aspectes que augmenten la dificultat d'aquesta titulació: l'heterogeneïtat de les assignatures i el fet que molts alumnes de tercer curs estudien i treballen. Aquesta és una carrera que té tant matèries de ciències de la salut com de ciències pures, i no és igual estudiar Anatomia que Òptica Geomètrica. El ritme d'estudi és totalment diferent. En algunes assignatures es requereix més memòria; en unes altres, més raonament. I l'altra qüestió és que la major part dels alumnes de tercer està treballant. En una classe de tercer pot haver-hi 20 persones; la resta —recordem que en primer n'hi accedeixen 80— estan treballant.

MARÍA DOLORES. **Hi ha algun estudi d'inserció laboral dels titulats?**

ÁLVARO. La millor enquesta és el que ens va dir el Servei Valencià d'Ocupació i Formació (SERVEF) quan van venir al centre a fer un estudi sobre ocupació. Ens van assegurar que en els registres de desocupats no hi ha òptics. A més, i ells ho saben, cada setmana arriben a la Facultat un mínim de dues ofertes de treball per a òptics arreu d'Espanya. En definitiva, són els titulats els que trien i no els contractadors, perquè l'oferta supera la demanda.

SANDRA. Sí, és cert. Molta gent està treballant, i els anuncis que ofereixen treball als òptics són molt atractius. Si és fora de la Comunitat, moltes vegades proporcionen l'habitatge i el transport.

MARÍA DOLORES. **Voleu ser òptics per continuar amb la tradició familiar?**

JOSÉ. Cap de tots tres.

ORETO. Jo recorde que en la meua classe de primer hi havia una xica el pare de la qual era òptic.

ÁLVARO. Això era abans, en les dues primeres promocions. Ara ja no. ■

ÒPTICA I OPTOMETRIA //

La formació del diplomat en Òptica i Optometria s'inscriu fonamentalment al voltant d'un nucli principal que és l'estudi de la visió, analitzada des dels diferents punts de vista possibles: l'òptica, la fisiologia, l'anatomia o la histologia i, en tot cas, tant en els aspectes teòrics com en els pràctics. És clar que, tal com correspon a la formació de qualsevol diplomat universitari, els continguts específics de la titulació han d'anar adequadament acompanyats d'una sòlida formació en els diversos camps afins, fonamentalment el de l'òptica. Per a abordar de manera convenient aquest estudi cal disposar prèviament de les eines necessàries de tipus general (física, química, matemàtiques, etc.).

ÀREA: Ciències Bàsiques i Tècniques

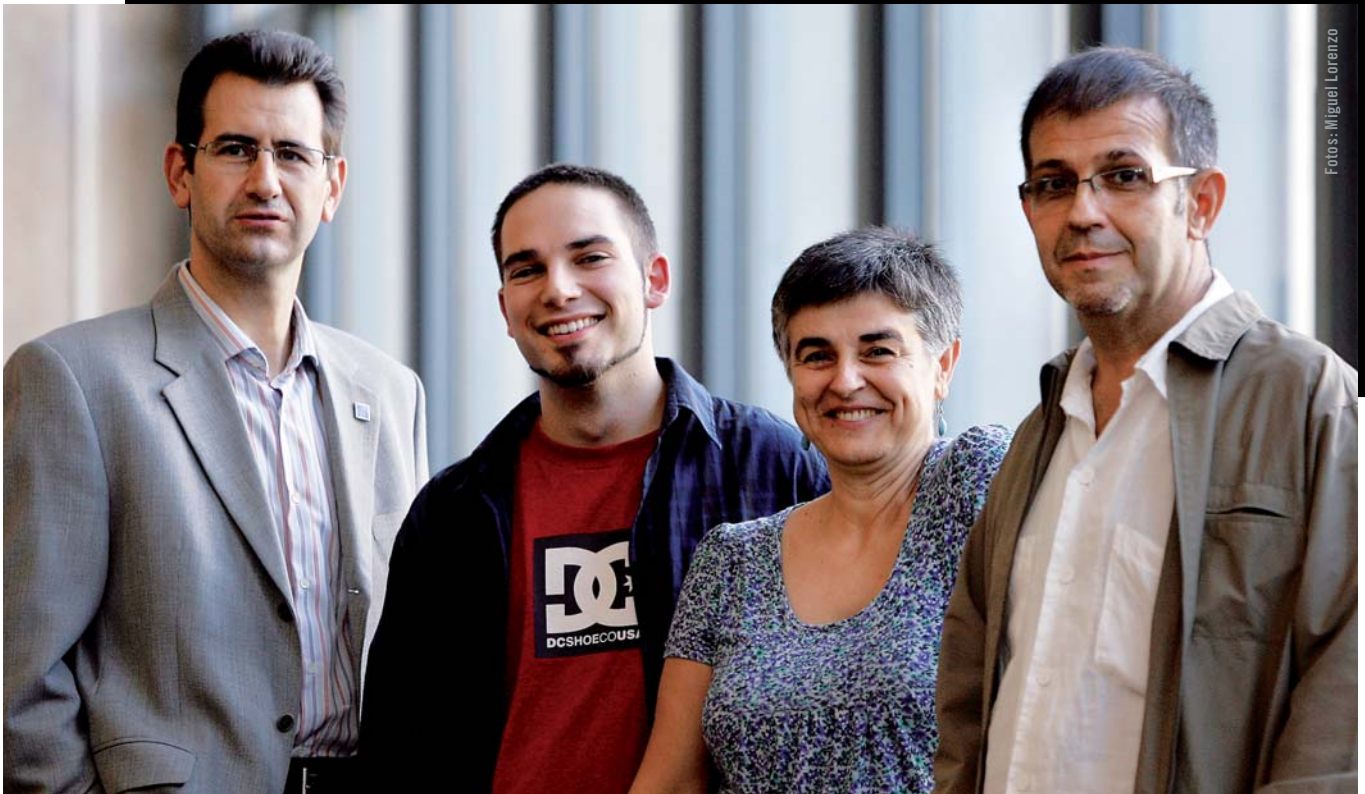
LLOC: Facultat de Física. Campus de Burjassot

<http://www.uv.es/optica>

HISTÒRIA

L'orientador Miquel Mortes, de l'IES Vicenta Ferrer Escrivà, situat al barri de Patraix de València, desvela el futur i el present de la titulació d'Història, a través d'una conversa amb el degà de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València, Jorge Hermosilla, la vicedegana Elena Grau, i l'estudiant de quart curs, Sergio Peral. El creixent interès cultural de les societats actuals obre noves eixides en una carrera clàssica que s'adapta als nous temps.

M. R. Brox

Fotos: Miguel Lorenzo

El degà de la Facultat d'Història de la Universitat de València, Jorge Hermosilla, l'estudiant de quart curs Sergio Peral, Elena Grau, vicedegana de Planificació de la Facultat i Miquel Mortes, orientador de l'IES Vicenta Ferrer Escrivà, de València.

MIQUEL MORTES. Hi ha connexió entre els estudis realitzats al batxillerat i els de la Universitat?

SERGIO PERAL. Particularment, per a mi no, perquè vaig fer batxillerat de Ciències i no hi vaig trobar cap dificultat.

ELENA GRAU. A l'institut sobretot estudiem la part d'Història Contemporània i vénen molt orientats a això.

MIQUEL. Com es fa l'acollida i la tutorització durant els primers cursos a la vostra Facultat?

ELENA. Des de fa quatre anys fem ús d'un programa d'acollida per explicar el més important a tots els estudiants matriculats. Prèviament, a través del programa *Conèixer la Universitat* presentem totes les titulacions mitjançant visites guiades i sessions informatives.

MIQUEL. Quins canvis, respecte als hàbits de treball i d'estudi, hagueres d'afrontar en entrar a la Universitat?

SERGIO. He hagut de programar-me millor el temps.

La matèria és molt extensa i no és suficient si estudies els dos dies d'abans.

MIQUEL. Què t'ha aportat la Universitat més enllà dels estudis mateixos?

SERGIO. Molt més d'interès per conèixer tot: visitar els museus, assistir a debats i altres activitats culturals. A més, com que sóc un dels delegats d'estudiants, tot un bagatge personal quant a defensa dels drets dels estudiants.

MIQUEL. Com són de nombroses les classes? Quines són les metodologies principals que s'hi empenen?

JORGE. Nosaltres hem estat l'única carrera de la Universitat de València en què es va decidir adaptar tots els grups dels tres primers cursos de la carrera a les exigències de l'espai europeu d'ensenyament superior. I va ser molt positiu, perquè els nous grups d'Innovació Docent comporten una major participació de l'estudiant, i tant els

Jorge Hermosilla

Elena Grau

Sergio Peral

Miquel Mortes

resultats acadèmics com el nivell de presentació als exàmens finals han millorat ostensiblement. A hores d'ara, el nombre màxim d'estudiants és de 80, però pretenem fixar-lo al voltant de seixanta persones.

MIQUEL. Quins són els majors atractius dels estudis d'Història?

ELENA. La història proporciona totes les claus per saber per què som ací. Fins a arribar a l'estat actual han tingut lloc una sèrie d'esdeveniments que cal conèixer per entendre el món actual. I sempre des d'una perspectiva científica, perquè la història és una ciència.

SERGIO. Hi estic totalment d'acord, perquè estudiar història és sobretot descobrir, però des del rigor que proporciona una visió científica de la realitat.

MIQUEL. En quin grau s'han acomplert les expectatives que tenies respecte d'aquests estudis?

SERGIO. Tenia menys expectatives. La vaig triar perquè m'agradava la història; però, una vegada estàs estudiant, descobreixes itineraris nous. Inicialment m'agradava molt més la contemporània i ara, en canvi, preferisc la prehistòria i l'arqueologia.

MIQUEL. I què és el que t'ha agradat més?

SERGIO. M'ha agradat molt l'assignatura d'Àfrica i Àsia Contemporània, perquè m'ha permès adonar-me que el tractament dels mitjans de comunicació no és el més adequat.

MIQUEL. Quines habilitats ha de desenvolupar un estudiant d'Història?

ELENA. Cal que tinga interès per l'estudi, curiositat, habilitat amb el llenguatge...

JORGE. Un tòpic que caldria eliminar és el de la memòria. No cal tenir una capacitat memorística portentosa, però sí intel·lectual i crítica. Potser, tal com està orientada ara la titulació, adaptada a l'EEES, el menys important és la memòria.

MIQUEL. La història, tal com s'estudia, recupera o explica les històries individuals dels estudiants?

SERGIO. Trobe que sí. Cada vegada, els plans d'estudis donen més importància a les microhistòries. Per exemple, en algunes assignatures, per abordar la Guerra Civil, ens aturem a analitzar com va afectar un determinat poble. Aquesta microhistòria enriqueix el discurs general.

ELENA. En les assignatures de Contemporània, encomanen els estudiants que facen entrevistes a gent gran perquè els conten com feien un determinat tipus de treball, i d'aquesta manera, a través de les històries del dia a dia, construir, per exemple, la indústria valenciana d'aquell moment.

«Quan l'estudiant fa les pràctiques, redescobreix la història, i molts, des d'aquest moment, reorienten la seua eixida professional. És una manera d'obrir noves portes»

MIQUEL. En aquests estudis es fan pràctiques?

JORGE. En la línia d'Història, sobretot, van dirigides cap als arxius i les biblioteques; les de Prehistòria, en museus i arxius, al principi; i les segones ja es fan en una excavació.

ELENA. El pla d'estudis inclou dues assignatures de caire optatiu per fer pràctiques: unes per al primer cicle i les altres per al segon. Independentment d'això, la major part de les matèries inclouen pràctiques.

SERGIO. A partir del procés d'innovació que es du a terme s'ha desenvolupat més la part pràctica i s'aprèn molt més per aplicar-ho laboralment.

JORGE. Quan l'estudiant fa les pràctiques, redescobreix la història, i molts, des d'aquest moment, reorienten la seua eixida professional. És una manera d'obrir noves portes.

MIQUEL. Hi ha intercanvis acadèmics amb unes altres universitats?

ELENA. Els últims anys, el nombre d'estudiants que s'acullen als programes d'intercanvi és d'uns 40. Solen ser uns 30 del programa Erasmus i uns 10 del programa SICUE (intercanvis amb universitats espanyoles). Les més sol·licitades són les universitats italianes, angleses i franceses. Hi ha convenis amb més de cinquanta universitats europees i amb unes quinze d'espanyoles.

MIQUEL. Quines són les intensificacions curriculars previstes?

ELENA. Tot i que acaben com a llicenciats en Història, a partir de quart, els estudiants poden triar assignatures per especialitzar-se en Prehistòria-Arqueologia, Història Antiga, Moderna, Medieval i Contemporània.

JORGE. Amb el grau, l'estudiant tindrà una única intensificació curricular, que formarà els que vulguen preparar oposicions. Les especialitzacions es podran trobar als màsters.

MIQUEL. Quines són les eixides o camps professionals que tenen els titulats en aquests estudis?

JORGE. Hi ha l'eixida professional per excel·lència, la de la docència a l'ensenyament secundari. I després hi ha feina

en àrees emergents, com ara l'Arqueologia, en la qual no hi ha atur. També troben feina en arxius, com a documentalistes, responsables de museus, tècnics de cultura als ajuntaments, tècnics de patrimoni... I hi ha unes altres eixides a les quals poden optar els llicenciats tot i que no és el seu camp específic, perquè hi pot haver una directora de recursos humans, que no és psicòloga ni economista sinó historiadora. Però el més important és l'actitud que tinga el llicenciat. Qui mostra una actitud positiva, té molt avançat. I això no és exclusiu en Història, val per a qualsevol titulat.

ELENA. El món audiovisual esdevé un camp molt atractiu. Moltes pel·lícules necessiten un treball previ de documentació que pot fer una persona llicenciada en Història.

MIQUEL. Com afectarà l'espai europeu d'ensenyament superior a aquesta titulació?

JORGE. Serà una carrera totalment diferent, de quatre anys. El primer curs tindrà 42 crèdits comuns amb Història de l'Art i Filologia i el quart curs estarà molt orientat a preparar l'oposició. Els continguts d'Història es reduiran, però serà un títol molt actual, potser més escaient per als temps presents.

SERGIO. Com a representant dels estudiants, volem que els màsters posteriors no dificulten l'accés a l'alumnat amb menys recursos.

MIQUEL. Què recomaneu als estudiants de batxillerat que es plantegen com a opció estudiar Història?

SERGIO. Jo estava matriculat en Ciències i, finalment, em vaig decidir per Història, perquè sempre m'havia agradat i perquè em va contagiar l'entusiasme amb què feia la classe un professor d'ESO, que també és professor d'ací, perquè utilitzava mètodes per acostar-se a la història totalment innovadors. ■

HISTÒRIA //

Aquesta titulació vol proporcionar una formació científica i cultural adequada en els aspectes teòrics i aplicats de la història. A més està encaminada a aprofundir en el coneixement històric del territori valencià. Els llicenciats es dediquen principalment a la docència de la Història i de matèries connexes a tots els nivells d'ensenyament, tot i que també poden treballar en arxius, museus, biblioteques i centres de documentació i realitzar tasques de difusió i gestió cultural en l'àmbit públic i privat.

ÀREA: Humanitats

DURADA: 5 anys, 300 crèdits

LLOC: Facultat de Geografia i Història (campus de Blasco Ibáñez)

www.uv.es/geohist

Nous enfocaments en els processos d'orientació acadèmica intervinguts per NTIC

L'exercici professional de l'orientació en el nou context d'una societat altament tecnològica, evoluciona per la presència de les noves tecnologies. El mitjà tecnològic propicia, gràcies a la seua mediació, noves maneres d'accés espontani dels alumnes a la informació vinculada amb futurs estudis universitaris i suggereix canvis en les pràctiques professionals dels orientadors.

Paulino García-Gasco Bretón

Orientador de l'IES Rascanya de València

L'orientació acadèmica i professional, com l'educació, s'ha produït sempre en espais de proximitat, de relació personal. A poc a poc, però, la informació relacionada amb itineraris de formació superior es diposita en l'espai digital, utilitzant com a suport dispositius electrònics de format variat, com és ara el CD-ROM, el DVD o les pàgines web a internet. Els usos socials de les TIC posen a l'abast dels alumnes continguts multimèdia relacionats amb informació acadèmica i professional. L'orientador ha deixat de ser el dipositar de la informació i assumeix un nou rol de dinamitzador de processos autònoms de recerca d'informació, d'acompanyament en la visita a un espai digital no exempt de risc. Aquest espai requereix noves habilitats per part dels alumnes per accedir-hi, però a més calen esquemes de valors per seleccionar la informació rellevant i neutralitzar-ne el risc. Si no fóra així, l'orientació podria caure en frau i no fer-se extensible com a dret democràtic per a tots els ciutadans i contribuir així a la seua formació per sortir-se'n en una societat de la informació globalitzada i dinàmica.

Un informe de la Comissió Europea (*El País*, 30-9-2008), a propòsit del futur desenvolupament de la Web 3.0, constata que la quarta part dels europeus utilitzava el 2007 els llocs de la Web 2.0, aquells en què l'internauta és protagonista. A la fi de l'any passat, la meitat dels europeus tenia accés a banda ampla de dos megaoctets per segon o més (el doble que fa un any), una capacitat que permet veure tele-

visió en la pantalla de l'ordinador, i el 79% de les zones rurals tenia accés a banda ampla, davant del 93% de les àrees urbanes (88% i 91%, respectivament, per a Espanya).

D'una investigació portada a terme el 2007, al Departament de Didàctica i Organització Escolar de la Universitat de València, es van obtenir algunes conclusions a partir de les entrevistes realitzades a 15 professionals de l'orientació a València. El model d'intervenció professional situa cada dia més l'alumne al centre dels processos orientatius, veritable protagonista del desenvolupament del seu projecte vital. Es generalitzen els programes comprensius de presa de decisions en suport informàtic. Es constata que els professionals recorren a la xarxa com a font actualitzada d'informació acadèmica, però més com a consum propi i amb la finalitat de distribuir-la entre els alumnes posteriorment. Els professionals entrevistats veuen la necessitat de furnir els programes amb el desenvolupament d'habilitats perquè els alumnes facen un ús ètic i eficaç de les TIC a l'hora de cercar informació –unes habilitats que els resultaran imprescindibles en la seua vida adulta, encara que no saben com endegar-ho. Es pensa que s'ha de preveure la pràctica orientadora habitual com una necessitat vital de caràcter permanent i no només puntual, encara que es ressalten moments transicionals al llarg de la vida estudiantil, de manera que es posa a la disposició dels alumnes i de les seues famílies les adreces més

Bibliografia

Álvarez, M. i Bisquerra, R. (1998): «Los modelos de orientación» en *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica*. Barcelona, Praxis.

Castells, M. (2000): *La era de la información*. Vol. 1. *La sociedad red*. Madrid, Alianza, 2a edició.

Echevarría, J. (1999): *Los señores del aire: Telépolis y el tercer entorno*. Madrid, Destino.

Pantoja, A. (2004): *La intervención psicopedagógica en la sociedad de la información*. Madrid, EOS.

rellevants de la xarxa. Tots els professionals entrevistats consideren irrenunciable la presència de l'orientador en contextos escolars. Se n'han de preveure els riscos, tant dels processos, com dels resultats, i l'acompanyament per l'espai digital es considera fonamental. La selecció dels recursos o dels materials multimèdia s'ha de fer amb criteris vàlids per als alumnes i les seues famílies, i no per a les institucions, encara que aquests siguen legítims. Els canvis poden trobar acomodament dins el model organitzatiu de l'orientació en el sistema educatiu valencià, simplement introduint algunes modificacions organitzatives, de recursos. Calen nous programes de formació inicial i permanent dels orientadors en el coneixement dels nous recursos tecnològics.

Una de les eines que poden contribuir a desenvolupar un espai segur en l'accés a la informació per a alumnes i les seues famílies són els blocs. Aquestes aplicacions, fàcils de desenvolupar, creen un espai segur en establir vincles amb les pàgines institucionals de les universitats i centres de formació, proporcionant fins i tot àmbits de col·laboració i intercanvi d'informació per als alumnes i les famílies, i neutralitzant els riscos de la recerca espontània en el procés de presa de decisions. Permeten, a més, mostrar *webquests*, presentacions digitals o vídeos útils en activitats d'acció tutorial. Els centres comencen a dissenyar aquest tipus d'eines al servei de l'orientació. Vegem-ne alguns exemples:

IES Sant Blai

www.elorienta.com/sanblas-orientacion

IES Rascanya

<http://dorascanya.wordpress.com>

IES Carlos Castillo del Pi

www.elorienta.com/castilladelpino

IES Barre de Leiva

www.elorienta.com/leiva

IES Ramon Llull

<http://orientaciollull.spaces.live.com>

L'ORIENTACIÓ EN LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

CANVIS EN EL MEDI SOCIAL

- Procesos de globalització
- Nous espais de participació
- Mecanismes d'hibridació cultural
- Mecanismes de subjectivació
- Espais d'inclusió/exclusió
- Espais de risc

CANVIS EN L'ENTORN PROFESSIONAL

- Introducció de les TIC
- Usos espontanis dels alumnes
- Informació dipositada en les xarxes
- Plantejaments de *màrqueting* de l'oferta acadèmica
- Noves oportunitats de formació

NARRATIVES DE SEMPRE EN ORIENTACIÓ

1. L'orientació és un procés permanent i continu d'ajuda al llarg de la vida.
2. L'aprenent ha de prendre consciència del seu propi jo i del seu projecte vital.
3. Dret democràtic de tots els ciutadans a disposar de competències i habilitats per a inserir-se en la societat del coneixement actual.

1. NOU ROL EN LA INTERVENCIÓ PROFESSIONAL
2. ES REQUEREIX DESENVOLUPAR NOVES HABILITATS DELS ALUMNES

JESÚS MARTÍN-BARBERO

«No són els joves els que no tenen memòria, és la societat que l'ha perduda»

Ángel San Martín Fotos: Miguel Lorenzo

Especialista en comunicació, Jesús Martín-Barbero (Àvila, 1937) es doctorà en Filosofia i Lletres per la Universitat Catòlica de Lovaina i continuà formant-se en semiòtica i antropologia a l'École des Hautes Études en Sciences Sociales de París. S'ha dedicat a la investigació i a la docència universitàries en diversos centres d'ensenyament superior, tant europeus com llatinoamericans, però és a Colòmbia, on resideix intermitentment des del 1963, que ha desenvolupat el gros de la seua carrera. En l'actualitat continua escrivint i participant en seminaris, xarrades i debats; l'anàlisi de la cultura o l'estudi de la globalització des de la semiologia són algunes de les seues aportacions més significatives. Amb tot, Martín-Barbero, és considerada una de les figures centrals de la intel·lectualitat llatinoamericana contemporània.

Europa viu un moment de reforma pel que fa a l'ensenyament superior. És aquesta reforma una manera d'obrir-se als joves o sols es tracta d'emascarar la realitat de sempre?

Caldria que ho fóra, però dubte que ho siga. Crec que hi ha un doble moviment: d'una banda, la construcció d'un ensenyament superior europeu comparable i compatible, i de l'altra, com involucrar-hi el professorat i l'alumnat perquè el resultat no siga sols una reforma estructural d'allò indispensable. Mai no hi ha hagut una proximitat tan gran com la que hi ha ara entre la simulació científica i l'experimentació científica i estètica. La universitat actual està cada volta més connectada a les lògiques del món científic –i en aquest sentit, el gest del govern espanyol actual, de traure la universitat del camp de l'educació i posar-la dins el camp de la producció del coneixement creant un ministeri de Ciència i Innovació on queda inclosa, és molt representatiu. Però el que em preocupa és que aquesta nova inclusió es faça sobre la base d'una estandarditza-

ció de sabers que mate el que l'antropòleg estatunidenc Clifford Geertz anomenava *coneixement local*, sense el qual no sols les cultures no sobreviuen sinó que possiblement la innovació perd capacitat. D'una banda, sí que hi ha una força que empeny la universitat des d'un espai de transmissió de coneixements cap a un espai de producció del coneixement, i de l'altra, hi hauria l'estandardització de sabers, que els desconnecta de la seua relació amb el coneixement local lligat a territoris i a climes, no sols meteorològics sinó socials i intel·lectuals. Ací, la universitat té un repte estratègic.

Quina relació tenen aquests canvis amb els nous interessos?

Jo no estic massa convençut que els canvis estiguen sent tant medul·lars com haurien de ser. La universitat ha de traure's una mica del damunt el paper de mera transmissora de saber –per a això, ja hi ha el Google– i ressituar els tres rols vitals que no pot deixar de tenir: la formulació de problemes –que requereix d'una gran dosi de creati-

vitat, curiositat i invenció en cap cas substituïble per un ordinador ni susceptible de normativitzar pels modes de saber–; la producció de diàleg entre generacions –el cos a cos entre professorat i estudiants és necessari– i entre cultures; i el paper d'eixamplar l'horitzó d'allò socialment produïble; una cosa és el mercat laboral i una altra el camp professional, i les universitats, sobretot les públiques, no s'han de conformar amb el diagnòstic que fa el mercat. De fet, és la universitat la que, en part, legitima noves figures professionals i nous mapes laborals.

Vós, que penseu que el cos a cos entre professorat i estudiants és necessari, quina opinió li mereix que les universitats estiguen generalitzant les plataformes virtuals d'ensenyament en relació amb l'absentisme, tant dels docents com de l'alumnat?

Parlem d'un sistema educatiu que ha estat a la defensiva respecte de les noves tecnologies i les ha vistes com a invasores del seu espai, en lloc de veure-les com a part d'un procés que els exigia transformacions, en cap cas la dissolució. Davant de la complexitat d'assumir determinats canvis, de vegades es llança la casa per la finestra; però encara queda molt per fer en l'aplicació de les noves tecnologies a l'ensenyament. Ara bé, el cara a cara manté uns ingredients d'aprenentatge personalitzat que no s'haurien de perdre i que van més enllà de la mera transmissió de la informació. Es tracta, al cap i a la fi, de dues maneres diferents de generar encontres i de produir coneixement

que no són incompatibles entre si ni tampoc substituïbles l'una per l'altra. L'absentisme, tant del professorat com de l'alumnat, sol estar del costat de la comoditat. I el pas, en una edat adulta, d'una cultura lletrada, llibresca i en paper a aquest nou hipertext no és fàcil. La major part del professorat es limita a l'ús de les noves tecnologies com un suport didàctic que adorna molt però que sempre queda supeditat al protagonisme absolut de la paraula del docent.

No deu ser que també han canviat els llenguatges? Mentre que el professorat domina l'escriptura en paper, l'alumnat domina els suports digitals i més tecnològics.

Davant de la complexitat del codis nous que els joves ja duen incorporats, es pot caure en molts simplismes. El primer any d'universitat caldria examinar bé quins alumnes arriben, com parlen, com pensen, com llegeixen, com conviuen, etc. Realment no ho fem; el que tenim és un munt de clixés i d'estereotips que afecten negativament. El que cal canviar són les formes de treballar a la universitat i a la resta dels espais educatius; els que utilitzàvem fins ara s'han quedat anacrònics. Una altra cosa és fer responsables els joves dels mals que no són d'ells sinó de la societat; no són els joves els que no tenen memòria, és la societat que l'ha perduda i fa que les coses siguin pensades perquè no duren: des del rellotge fins a la rentadora o el cotxe. De fet, els professors d'història tenen seriosos problemes per transmetre-la.

«Una cosa és el mercat laboral i una altra el camp professional, i les universitats, sobretot les públiques, no s’han de conformar amb el diagnòstic que fa el mercat»

«Pel que fa a la globalització, no n’hi ha una de sola. La més estesa és comandada pel neoliberalisme econòmic, però aquest fenomen no és un mer avatar de l’economia»

El seu periple personal comença en un poble d’Àvila, recorre Europa i arriba fins a l’Amèrica Llatina. La universitat espanyola, que tant mira cap a Europa, que podria aprendre de les universitats llatinoamericanes que vós coneixeu bé?

El que veig és que hi ha alguns processos que Espanya no pot estalviar-se. Aquest és un país on la modernitat va arribar molt tard i, alhora que renegava de França, s’alimentava de la seua intel·lectualitat, sobretot fins al segle XX. Després, l’interès es capgirà cap al món anglosaxó inevitablement. A aquesta tendència se suma la necessitat d’estar al dia i engolir la major producció possible en el camp en què treballem; llavors, quan queda temps per pensar amb el propi cervell? En aquest punt, potser l’Amèrica Llatina és més lluny d’aquesta febre perquè ja l’ha superada o, almenys, està en procés de fer-ho i dedica més temps a pensar per ella mateixa i en la seua llengua. Una altra cosa és que no siguem capaços d’integrar a la resta de les comunitats per dialogar de tu a tu; l’Amèrica Llatina encara sofreix un cert complex d’inferioritat i s’ha de llegir més ella mateixa. Tot i així, ja està situada en el bon camí i està fent feina perquè es traduisquen els seus autors (tant en castellà com en brasiler) a altres llengües.

Potser la dificultat del diàleg té relació amb el fenomen de la globalització i la pèrdua d’identitats nacionals.

Jo diria que, per al món de parla hispana, la pèrdua de fronteres ens facilita i ens ajuda a entrellaçar històries,

projectes i cultures que, tot i tenir una llengua comuna, són ben diferents. El fet de compartir un idioma comú de vegades és un parany, perquè les diferències són enormes i s’haurien de mantenir com a enriquiment.

Pel que fa a la globalització, no n’hi ha una de sola. La més estesa és comandada pel neoliberalisme econòmic, però aquest fenomen no és un mer avatar de l’economia. Societat, política, cultura i economia convergien en l’estat nació –categoria central de la revolució industrial–, però a hores d’ara ja res no convergeix i l’espai per pensar no és l’estat nació, és el món. Així sorgeix una nova figura d’interdependència; l’economia no ho diu tot, mai no ho ha dit, ni la política ni la cultura no s’esgoten en l’economia i encara menys les transformacions socials. Hi ha una globalització que imposa una lògica que es regeix per l’economia i allò que no interessa a aquesta economia no és vàlid i en queda fora. Abans, el capitalisme ens explotava però, per a fer-ho, havia d’integrar-nos i de donar-nos feina i altres coses; ara preocupa més l’exclusió que no l’exploatació, perquè es pot arribar a excloure països sencers i continents sencers, com Àfrica. La globalització és un conjunt de processos molt diversos, que van en diverses direccions i temporalitats i a diversos ritmes. Per a mi, el més esclareidor és com vivim avui dos processos radicalment diferents i igual de forts: el procés de valoració de la diferència (de gènere, de religió, etc.) i el procés d’uniformització. Ara bé, la globalització brega amb tots dos processos i la diversitat és la que va marcant el ritme a la globalització econòmica, que ja no té la mateixa capacitat de poder i de mimetisme.

Quant hi ha en aquesta globalització de la religió catòlica?

En el fons, tot allò que el marxisme va conservar del monoteisme cristià: la cerca d’un únic principi generador i explicador de tot. La visió que la globalització no és sinó la ideologia del capitalisme, ja la va enunciar fa temps Alain Touraine, en un moment derrotista, i no crec que siga així. El catolicisme ens ha llegat una visió monoteista, la d’una única veritat i una única forma d’operar; jo subscric el que va dir Merleau-Ponty a Sartre per carta l’any 1956, quan els tancs soviètics envairen Hongria: «*La història no té cap llei i l’única cosa que sabem és que és radicalment ambigua.*» La ambigüitat és l’única categoria amb la qual podem pensar la història.

Quines diferències hi ha entre la cultura popular i la cultura de massa? Avui dia són la mateixa cosa?

Identificar-se no, però sí que estan molt barrejades. Els que van apostar per una identificació completa entre totes dues foren els investigadors estatunidencs dels anys 40 i 60, perquè d’alguna manera la nova cultura popular dels Estats Units era configurada per una literatura, un cinema i un tipus concret de música que eren produïts

«Cal demanar-se quant del que ens diu la gent jove, ens ho diu mitjançant idiomes que no entenem i que no ens esforcem gens ni mica per entendre»

industrialment. Per contra, crida l'atenció el fet que fins aquests anys, el millor cine, el més apreciat pels analistes, era el mateix de què gaudia la major part de la gent, que és el cinema entre Chaplin i Hitchcock. Era, alhora, un cinema de massa i popular i també un cinema d'autor i de gènere que establia una enorme complicitat amb l'espectador, que de cop i volta sabia més que el personatge mateix. Llavors quedava justificat dir que la nova cultura popular era la cultura que es produïa industrialment per a la massa. Però això no va durar molt i després passàrem a les grans audiències mercantilitzades on s'obrí una esclatxa molt gran entre el que es podria dir popular i el que en realitat era mobilitzat per les grans indústries. I en cap cas per oposar ambdós termes maniqueament –en el sentit més purista d'aquells que entenen la cultura popular com un fenomen autèntic i original. El fenomen de la telenovel·la llatinoamericana, per exemple, és un fenomen popular en la mesura en què són matrius escenogràfiques, gestuals i narratives les que sobresortiren en un producte

que va esdevenir més que complex. Enfront de la tendència més purista dels folkloristes a oposar allò popular com d'origen noble *versus* l'origen bord del mercat, m'agrada citar Gramsci: «Allò popular no ho és pel seu origen; ho és pels modes d'apropiació i d'ús.»

Recordant la darrera cançó que representà Espanya en Eurovisió, el *Chiki-Chiki*, com percebeu la cruïlla que es produeix entre la mercadotècnia i la popularitat i, sobretot, com percebeu l'elecció democràtica i majoritària d'una cançó com ara aquesta?

La perversió de l'adjectiu democràtic té en l'actualitat múltiples formes, fins i tot una guerra pot ser democràtica. Ara bé, pel que fa a Eurovisió, s'ha degradat progressivament i ja no en queda més que el format, ben diferent de l'Eurovisió dels anys 60, que donava una imatge d'una Europa emergent, creativa i moderna. Res més lluny del que ara com ara veiem. Quant a la votació, caldria demanar-se què era el que s'hi votava, la millor cançó o el que es volia ridiculitzar enfront dels gustos d'una altra generació? Si alguna cosa saben fer els adolescents d'avui és xocar amb els seus majors.

Aquest format de cançó és representatiu de la cultura sonora de les joves generacions?

Jo no he seguit a fons la polèmica, però en una entrevista recent a Umberto Eco en una revista colombiana li llegia que el que hem entès al món occidental per art durant segles s'associava a allò que no tenia cap relació amb la vida quotidiana; i de la mateixa manera, el concepte de bellesa va estar distanciat d'allò quotidià. Per contra, ara el millor art s'està fent en forma d'objecte d'ús habitual i és molt pròxim al disseny d'un cotxe o d'un mòbil, per exemple. L'art va eixir del seu lloc sagrat per instal·lar-se en la quotidianitat. Les avantguardes més radicals van col·laborar en el disseny de la ciutat, dels mobles i dels objectes quotidians, i així aparegué la *Bauhaus*, fixant les bases del que entenem per disseny industrial i gràfic. El que vull dir és que pot ser que passe alguna cosa semblant amb la música; algunes formes musicals actuals com ara el rap xoquen profundament amb una bona quantitat d'adults i encallen en la seua línia de flotació, els afonen en el soroll. La música, per als joves, és un estil de vida, un idioma. Abans, els joves d'occident no tenien la seua pròpia música perquè no existien, com a actor social naixen a partir dels anys 60 i, en aquest sentit, no puc pronunciar-me sobre determinats estils de música o modalitats sonores que se m'escapen, perquè la meua orella no arriba a escoltar-les; per a molts com ara jo, no són més que soroll. I amb això vull dir, malgrat que sembla una provocació, que cal demanar-se quant del que ens diu la gent jove, ens ho diu mitjançant idiomes que no entenem i que no ens esforcem gens ni mica per entendre. ■

Els paisatges de la integració europea i la política ambiental: un exemple de la presència de l'Acció Jean Monnet a la Universitat de València

Neus La Roca i Francesc La Roca

Professors Jean Monnet de la Universitat de València

«Els homes només accepten el canvi resignats per la necessitat, i només veuen la necessitat durant les crisis» Jean Monnet

Com són els paisatges de l'Europa dels 27? Què tenen en comú la tundra subàrtica i el desert d'Almeria? Què deuen a l'acció humana al llarg de la història uns paisatges i uns altres? Com evolucionaran en el futur? *Els paisatges de la integració europea i la política ambiental*, mòdul Jean Monnet incorporat a l'oferta de la Universitat de València des del curs 2006-2007, aborda aquestes i altres qüestions a partir d'una anàlisi dels fonaments ecosistèmics del paisatge.

L'Acció Jean Monnet és una iniciativa de la Comissió Europea orientada a la incorporació dels estudis sobre Europa. La UVEG participa des de la dècada dels noranta en l'Acció Jean Monnet amb unes quantes càtedres i mòduls, en Economia i Dret, i a més és seu d'un Pol¹ J.M. de les universitats valencianes. Amb el mòdul sobre paisatges s'amplia l'oferta J.M. a l'àmbit de la geografia amb un enfocament multidisciplinari, amb la participació de professors dels departaments de Geografia i Economia Aplicada.

L'ampliació de la UE a 27 estats membres, des de l'1 de gener de 2007, exigeix una actualització de la idea d'Europa. Amb l'expansió del territori de la UE s'incrementa la diversitat de paisatges i es creen noves oportunitats i reptes. Les polítiques europees promouen la convergència social i econòmica dels països membres i, simultàniament, la conservació de paisatges naturals i agraris. Ara bé, els paisatges són l'expressió territorial del metabolisme social, passat i present; la seua evolució futura depèn del model de producció i de consum i, per tant, també de les polítiques que el defineixen i el promouen. Les relacions entre elles i els objectius proteccionistes del paisatge estan sotmeses a tensions i arriben a ser contradictòries.

Aquesta assignatura té la finalitat d'incrementar el coneixement general de la nova UE i confrontar l'estudiant amb els dilemes que es presenten quan es pretén fomentar la integració econòmica i alhora protegir la diversitat ambiental europea. Estimula la reflexió i el debat com a instrument per impulsar el naixement de noves idees. En una societat altament tecnificada on l'aprenentatge de noves tecnologies consumeix cada vegada més temps dels currículums acadèmics, s'aposta per preservar un espai per a la reflexió, per la ment com a eina principal.

En el desenvolupament de l'assignatura s'aplica una metodologia ecològica d'anàlisi del paisatge, que permet

1. Masís Monte Rosa als Alps. 2. Mines de Riotinto a Huelva.

incorporar la societat en termes de metabolisme social. Les societats humanes es converteixen en un element més, poderosíssim, en la mobilització i circulació dels fluxos de matèria i energia. Integrant el ser humà i les seues societats en el discurs ecològic es pretén preparar-les i habilitar-les per a afrontar problemes.

La creixent consciència social d'una crisi ecològica que es manifesta a través de les alteracions climàtiques antropogèniques, la pèrdua de diversitat biològica, l'escassetat de certs materials sobre els quals se sustenta l'actual model de producció i consum, etc., exigeix un esforç d'imaginació en la recerca d'alternatives que permeten una transició tan suau com siga possible cap a formes diferents de metabolisme social. L'anàlisi dels paisatges actuals contribueix a la comprensió de les relacions entre les societats i el seu medi. ■

¹ Centre d'Excel·lència: institucions o estructures que reuneixen recursos científics, humans i documentals per a estudis sobre integració europea.

GUIA D'ACTIVITATS

Menú Escolar a la Universitat de València

Cada curs s'incorporen noves propostes que reforcen la relació de la Universitat de València amb l'ensenyament preuniversitari. Totes les activitats que s'hi organitzen conformen una carta variada i saludable per ampliar espais i recursos per a la formació.

Núria Liñana / Ferranda Martí

1

OLIMPIADES

Olimpiada de Física

Destinatari

estudiants de 2n de batxillerat

Organització

Facultat de Física i Delegació per a la Incorporació

Prova de selecció

dimarts, 24 de febrer de 2009

Contacte

www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

Olimpiada de Química

Destinatari

estudiants de 2n de batxillerat

Organització

Facultat de Química i Delegació per a la Incorporació

Inscripció

novembre de 2008

Contacte

www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

Olimpiada de Biologia

Destinatari

estudiants de 2n de batxillerat

Organització

Facultat de C. Biològiques i Delegació per a la Incorporació

Inscripció

del 19 de gener al 20 de febrer de 2009

Contacte

www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

Olimpiada de Matemàtiques

Destinatari

estudiants de 2n de batxillerat

Organització

Reial Societat Matemàtica Espanyola, Facultat de Matemàtiques i Delegació per a la Incorporació

Contacte

www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

Olimpiada d'Economia

Destinatari

estudiants de 2n de batxillerat

Organització

Facultat d'Economia i Delegació per a la Incorporació

Inscripció

a partir del 15 de febrer de 2009

Contacte

www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

2

LABORATORIS DOCENTS **Aula de Física Experimenta**

Destinatari
estudiants de secundària i batxillerat

Organització
Facultat de Física i Delegació
per a la Incorporació

Inscripció
de l'1 al 30 de desembre de 2008

Sessions de laboratori
de gener a maig de 2009

Contacte
www.uv.es/portasec/Fisica/experimenta.html o www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

Laboratoris docents «Química, una ciència per a tots»

Destinatari
estudiants de 2n de batxillerat

Organització
Facultat de Química i Delegació
per a la Incorporació

Inscripció
novembre de 2008

Contacte
www.uv.es/bachille o www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

Laboratoris docents «La Biologia a les teues mans»

Destinatari
estudiants de 1r i de 2n de batxillerat

Organització
Facultat de Biològiques i Delegació
per a la Incorporació

Inscripció
desembre de 2008

Realització
del 26 de gener al 6 de febrer de 2009

Contacte
www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

3

CONCURSOS **IV Concurs Experimenta (experiments i demostracions de física i tecnologia)**

Destinatari
ESO, batxillerat i cicles formatius
de grau mitjà

Organització
Facultat de Física i Delegació
per a la Incorporació

Inscripció
del 16 al 27 de febrer de 2008

Contacte
www.uv.es/fisica

ETSE Concurs de Disseny Web per a Estudiants de Secundària

Destinatari
ESO, batxillerat i cicles formatius
de grau mitjà

Organització
Escola Tècnica Superior d'Enginyeria

Dates
de gener a maig de 2009

Contacte
www.uv.es/etse

Concurs Projecte Empresarial en la Formació Professional

Destinatari
estudiants dels cicles formatius
de grau superior d'Administració
i Comerç

Organització
Facultat d'Economia

Inscripció
gener de 2009

Contacte
Jaime Ortiza, tel.: 963 828 528

4

TALLERS I VISITES **Visites a l'Aula del Cel**

Destinatari
els alumnes de tercer cicle
de primària, ESO i batxillerat

Organització
Observatori Astronòmic

Dates
matins de dilluns a dijous durant
el curs escolar

Contacte
www.uv.es/obsast

Visites de l'Aula del Cel als centres educatius

Destinatari
els alumnes de tercer cicle
de primària, ESO i batxillerat

Organització
Observatori Astronòmic

Dates
tercer trimestre del curs escolar

Contacte
www.uv.es/obsast

Aula d'Astronomia

Destinatari
alumnes de tercer cicle de primària,
ESO i batxillerat

Organització
Departament d'Astronomia
i Astrofísica

Dates
matins i capvespres del curs escolar

Contacte
www.uv.es/aulaastronomia

5

Tallers del Jardí Botànic

Destinatari

alumnes d'educació infantil, educació primària, educació secundària, batxillerat i formació professional

Organització

Jardí Botànic

Dates

al llarg de tot el curs

Contacte

tel.: 963 156 818, gab.didactica@uv.es, www.jardibotanic.org

Visites guiades

Destinatari

estudiants de 2n de batxillerat i de cicles formatius de grau superior

Organització

Servei d'Informació-DISE

Dates

per determinar

Contacte

www.uv.es/acces

Exposicions i tallers a La Nau

Destinatari

estudiants

Organització

Vicerectorat de Cultura

Dates

al llarg de tot el curs

Contacte

tel.: 963 864 922, visites.guiades@uv.es

ETSE. Visites informatives a centres de secundària

Destinatari

estudiants de secundària

Organització

Escola Tècnica Superior d'Enginyeria (ETSE)

Dates

febrer-març de 2009

Contacte

www.uv.es/etse

6

ALTRES

Jornada d'informació als orientadors

Destinatari

orientadors i càrrecs directius dels centres d'ensenyament secundari

Organització

Servei d'Informació-DISE

Dates

per determinar

Contacte

www.uv.es/acces

Sessions informatives sobre els graus

Destinatari

estudiants preuniversitaris i les seues famílies, majors de 25 anys, i totes aquelles persones interessades a accedir a la Universitat

Organització

Servei d'Informació-DISE

Dates

maig de 2009

Contacte

www.uv.es/acces

Xerrades del voluntariat lingüístic als centres d'ensenyament

Destinatari

estudiants de 2n de batxillerat

Organització

Servei de Política Lingüística

Dates

de març a abril de 2009

Contacte

www.uv.es/spl

Diàleg entre l'escriptor i el públic jove

Destinatari

estudiants de batxillerat

Organització

Facultat de Filologia i Servei de Formació Permanent

Dates

abril de 2009

Contacte

www.uv.es/sfp

El llarg viatge de l'espècie humana. Jornada d'actualització científica

Destinatari

professorat de secundària i batxillerat

Organització

Facultat de C. Biològiques, Delegació per a la Incorporació, Societat Catalana de Biologia, Càtedra de Divulgació de la Ciència, Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva, Institut d'Estudis Catalans i Acció Cultural del País Valencià

Inscripció

del 3 al 21 de novembre de 2008

Realització

29 de novembre de 2008

Contacte

www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

Matinal de l'Evolució. Jornada d'actualització científica

Destinatari

professorat de secundària i batxillerat

Organització

Facultat de C. Biològiques, Delegació per a la Incorporació, Societat Catalana de Biologia, Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva, Jardí Botànic

Realització

maig de 2009

Contacte

www.uv.es/incorporaciouv/cooperacio

Setmana de la Ciència

Destinatari

centres d'ensenyament secundari i públic en general

Organització

Càtedra de Divulgació de la Ciència

Dates

del 3 al 30 de novembre de 2009

Contacte

www.uv.es/cdciencia

Curs Economia de l'Empresa

Destinatari

professorat d'Economia de batxillerat i de cicles formatius

Organització

Servei de Formació Permanent i Facultat d'Economia

Preinscripció

del 24 de novembre de 2008
al 7 de gener de 2009

Realització

del 8 de gener al 12 de març de 2009

Contacte

www.uv.es/sfp

Curs de preparació per a l'aula Experimental i les maletes de física

Destinatari

professorat de batxillerat i d'ensenyament secundari en general

Organització

Servei de Formació Permanent i Facultat de Física

Inscripció

del 19 de gener al 5 de febrer de 2009

Inici

12 de febrer de 2009

Contacte

www.uv.es/sfp, Departament de Física Aplicada (tel.: 963 543 338), amparo.pons-marti@uv.es

Setmana de la Geografia

El Departament de Geografia de la Universitat de València ha organitzat entre els dies 3 i 7 de novembre la primera "Setmana de la Geografia". La iniciativa pretén convertir-se en un aparador, destinat a la societat i als estudiants d'educació secundària, sobre la ciència geogràfica i la seua contribució a explicar i resoldre un nombre important dels temes que preocupen a la ciutadania. Exposicions, conferències, visites i eixides al camp, a més de la convocatòria del "I Premi Geografia i Societat" que està dirigit a equips d'estudiants d'educació secundària, han conformat el programa d'enguany.

www.uv.es/geohist

Senyor Darwin, quina gran idea!

Entre les activitats que la Universitat de València està preparant per commemorar el dos-cents anys del naixement de Darwin hi ha el projecte de la Càtedra de Divulgació de la Ciència, destinat als estudiants i al professorat dels centres d'ensenyament pre-universitari, amb el títol *Senyor Darwin, quina gran idea!* Aquest programa inclou un concurs de redacció, un cicle de dues-centes conferències i una exposició itinerant. El concurs de redacció sobre temàtica evolutiva va destinat a estudiants dels centres d'ensenyament preuniversitari. El cicle constarà de dues-centes conferències impartides per professorat universitari i investigadors del CSIC especialistes en biologia evolutiva i àrees afins. Els ponents es desplaçaran als centres educatius per pronunciar-les. Finalment, s'està preparant una exposició itinerant que al llarg de l'any 2009 es podrà veure als centres educatius, les cases de cultura, etc., i que s'acompanyarà d'un quadern d'activitats per als visitants i una guia didàctica per al professorat.

www.uv.es/cdciencia

Visitar el Parc Científic

El Parc Científic de la Universitat de València, situat al terme de Paterna, ha posat en marxa el programa *Els camins de la ciència*, amb la intenció d'explicar al visitant les activitats de recerca i de transferència de coneixement, i la seua importància per a la societat. Aquesta iniciativa és innovadora dins l'àmbit universitari i en el sistema de ciència i tecnologia valencià, ja que es tracta d'aprofitar les instal·lacions del Parc com a escenari de trobada de la ciència i la tecnologia amb diferents col·lectius de la societat que, habitualment, es troben allunyats de l'activitat investigadora de la Universitat. El Parc alberga les instal·lacions d'instituts i centres d'investigació propis de la Universitat que també tenen individualment programes de divulgació, com l'Observatori Astronòmic, amb l'*Aula del Cel*, i els instituts mixtos en col·laboració amb el CSIC, com ara l'Institut d'Agroquímica i Tecnologia dels Aliments o l'Institut de Física Corpuscular, que acullen el programa de divulgació *Con ciencia sé*.

www.pcuv.es

Nota: A banda de les activitats que ací es consignen, al llarg del curs tindran lloc la Jornada de Psicologia als centres educatius, la Jornada de Llatí i Grec, les Jornades de la Facultat de Filosofia i les visites a la Facultat d'Economia. Les dates d'aquestes activitats encara estan per determinar.

La ciència en un gra d'arròs

Jesús Purroy (Barcelona, 1970) és biòleg i treballa actualment al Parc Científic de Barcelona. Abans va treballar al Centre de Genètica Mèdica i Molecular de l'Institut de Recerca Oncològica de l'Hospitalet de Llobregat, a l'Institut d'Investigació Biomèdica de Barcelona i a diversos centres d'investigació d'universitats americanes. L'interès per divulgar aspectes de la ciència i el seu mètode el va portar a escriure *Tot el que cal saber per a saber-ho tot*, llibre amb què va guanyar l'any 2007 el Premi Europeu de Divulgació Científica Estudi General.

F. Martí

Llegint el vostre llibre *Tot el que cal saber per a saber-ho tot* ens adonem que, en general, som uns analfabets científics, que no sabem res de la cultura científicotecnològica en què vivim i que som vulnerables als enganys de la pseudociència.

Sí, i per això, en part, vaig escriure aquest llibre on, tot i haver posat molts exemples d'enganys que intenten fer creure que tenen un aval científic, no és un llibre específicament dedicat a desmuntar afirmacions com ara les de l'homeopatia o de l'acupuntura.

La nova assignatura de batxillerat Ciència per al Món Contemporani és una oportunitat per a acostar els joves al mètode científic?

El programa és immens i no es pot donar una informació rellevant sobre tots els temes que inclou. No perquè el professorat no hi estigui preparat, que sí que ho està, sinó perquè si reparteixes el temps assignat a aquesta matèria, hauries de dedicar deu minuts a biotecnologia vegetal, per exemple. I val la pena, fer això?

Certament es corre el perill d'intentar que els alumnes coneguen moltes coses però que no sàprien res. Aleshores, quina és la vostra proposta?

Jo veig el currículum de Ciència per al Món Contemporani com un menú, una guia de temes actuals que et permeten plantejar el mètode de la ciència amb quatre aspectes bàsics.

El Consell Europeu per a la recerca Nuclear (CERN), amb l'experiment dels hadrons, ha proporcionat al professorat de la nova assignatura el primer tema per a tractar?

Jo no sóc professor. Afortunadament no ho sóc, perquè no duraria dos dies. Però si ho fos, i hagués d'impartir aquesta assignatura, rebotaria la pilota als alumnes. Si vénen i em diuen que tenen interès en l'experiment del CERN, els diria: busqueu-ne informació i la setmana que ve m'ho expliqueu. En alguns temes els faria fer una petita recerca.

Sense saber els límits entre ciència i periodisme, entre ciència i política o entre ciència i religió, correm el risc de no entendre el món en què vivim?

Sí. I cal fer l'equivalent en altres camps per marcar les diferències amb la ciència. Cal explicar les diferències entre el debat polític i el debat científic. O entre el literari i el científic.

Els estudiants, com gairebé tothom, recorren a internet sense la formació necessària per a esbrinar quina informació és fiable i quina no ho és.

Per a ells, internet no és una nova tecnologia, perquè hi han conviscut sempre. I és cert que s'ha de tenir una referència prèvia i saber la fiabilitat de les fonts quan cerques informació. Això, els joves de 17 anys difícilment ho tenen. Jo, per exemple, faig servir molt Vikipèdia perquè, contràriament a la gent que critica aquesta font, jo en sóc defensor. Ara bé, reconec que si comences a anar

a enllaços pots acabar en el submón informatiu més estrany de la web. Igualment, això et pot passar des de webs oficials de molts departaments universitaris.

Aprendre a distingir fonts es revela com una destresa fonamental.

S'han de donar guies per a navegar. Jo sé que si *The New York Times* ha donat una informació errònia, la rectifica i puc estar segur que em trobo davant una font fiable. Però això no ocorre davant un bloc qualsevol. Per exemple, el diari que acabem de citar no posa mai entre cometes res que no hagi comprovat amb la persona que ho ha declarat, encara que hagi de telefonar-li a les tres de la matinada per assegurar-se'n. En posaré un altre exemple. Si llegeixes que el Danacol abaixa el colesterol un tant per cent, necessites que aquesta afirmació estigui avalada científicament. T'has d'haver entrenat per identificar quines afirmacions són pseudocientífiques. I reconec que això és molt difícil. Si una empresa fa amb un producte un assaig clínic, amb cegament doble, aleatoritzat, amb placebo, t'has de fiar dels resultats. La dificultat, però, és quan això no es fa així i ve una empresa o Greenpeace, o qui sigui, i et donen una informació que no és el resultat d'una investigació seriosa.

Hauriem, per tant, d'aplicar una certa dosi d'escepticisme a molts dels missatges que rebem?

Quan es tracta de coses que t'importen molt, cal aplicar l'escepticisme saludable. Per exemple: convé prendre un Danacol diari? Això costa diners cada mes i val la pena que furguis una mica i com a mínim prenguis la decisió amb informació suficient.

Ens hem de moure entre la curiositat i l'escepticisme?

La curiositat és un motor i l'escepticisme és un fre. La primera et fa cercar i aprendre coses noves, però després has d'anar amb l'escepticisme per davant perquè, si no, ets molt vulnerable a seguir una moda o un guru de la medicina alternativa.

Al final del llibre recordeu la figura de Darwin amb un passatge de la seua vida que us serveix per a parlar de la curiositat com a motor del coneixement. Creieu que la nostra societat i el sistema educatiu esperona prou aquesta actitud?

El nostre sistema educatiu no fomenta ni la curiositat ni la reorientació de la carrera. Els alumnes, quan arriben

Fotos: Miguel Lorenzo

Els 4 punts bàsics que cal treballar amb els alumnes en la matèria de Ciència per al Món Contemporani, segons Jesús Purroy:

1. Les dades són objectives
2. Els científics debaten
3. La ciència descarta
4. Els resultats es comuniquen

4 punts bàsics

al batxillerat, han de triar si volen fer ciències o humanitats, i llavors, des del moment que ho fan, descarten un munt de coses que no veuran mai més. Ara mateix resulta ben difícil començar la carrera de Biologia, deixar-la i passar a fer la d'Història. No dic que no es pugui fer, però ni es fomenta ni es facilita. Hi ha l'exemple d'un premi Nobel de medicina de l'any 2000 que va començar a estudiar literatura alemanya perquè volia entendre com pot ser que els intel·lectuals austríacs haguessin estat tant cecs a l'ascens de Hitler al poder. Després passà a estudiar psicoanàlisi i medicina i finalment va guanyar un Nobel per treballs en neurociència. Aquell recorregut és impossible fer-lo aquí. ■

El passat mes de setembre, Jesús Purroy va impartir a València la conferència «La ciència en un gra d'arròs. Tot el que cal ensenyar per a ensenyar-ho tot», organitzada pel CEFIRE de València i inclosa dins el curs «Panorama de la ciència actual», destinat, sobretot, al professorat que impartirà la nova assignatura de batxillerat Ciències per al món contemporani.

Els reptes del multilingüisme en el procés de Bolonya

Ruben Trenzano

Coordinador de l'Àrea de Formació del Servei de Política Lingüística de la Universitat de València

Un dels objectius central i rellevant del procés de Bolonya és la qüestió que afecta els idiomes. D'entrada, alguns objectius com la promoció de la mobilitat, la dimensió europea de l'educació superior i el de l'ocupació en el mercat laboral fan pensar que només amb l'aprenentatge d'altres llengües es puguen assolir. Els documents normatius, que emanen de la construcció de l'espai europeu d'educació superior, demanen que els titulats acaben els graus coneixent dues llengües més, a banda de les oficials de la universitat. Així doncs, pel que fa a la Universitat de València, ens trobarem davant del model lingüístic 2+2 (valencià i castellà, més dos idiomes oficials europeus), si més no, un model multilingüe.

El multilingüisme, coexistència de més d'una llengua en una societat determinada, pot aconseguir-se amb la simple diversificació de les llengües ofertes en un determinat sistema educatiu. Seria desitjable que hi hagués una coordinació entre el sistema d'educació secundària i l'accés a la universitat, ja que els nous alumnes que hi ingressen hauran de tenir competències en altres llengües per tal de poder seguir algunes assignatures. Possiblement, per podar portar endavant aquesta nova tasca, les universitats s'hauran de dotar de mecanismes i estratègies perquè tota la comunitat universitària pugua arribar a assolir unes competències bàsiques en idiomes.

La Universitat de València va incorporar el dia 29 d'octubre l'anglès al Centre d'autoaprenentatge de llengua (CAL) del campus de Burjassot, que fins al moment només oferia formació en valencià. Aquesta iniciativa respon al fet de començar a adaptar-se al model multilingüe d'educació superior. El CAL d'anglès permetrà que els estudiants, professors i personal d'administració puguen aprendre un nou idioma al ritme que ells trien. Un centre d'autoaprenentatge es caracteritza per oferir formació amb llibertat d'horaris i són els usuaris qui es responsabilitzen del seu aprenentatge. La presència d'un assessor orienta en el disseny d'un pla de treball i els materials, tant presencials com amb TIC, ofereixen un ventall de possibilitats per tal d'aconseguir un nivell òptim en idiomes, en aquest cas, en anglès i valencià.

Foto: Miguel Lorenzo

Porta d'accés al Centre d'autoaprenentatge de llengua (CAL) del campus de Burjassot on, des del passat octubre, s'ha incorporat la formació en anglès.

El procés de convergència europea és, si més no, una bona oportunitat per incorporar-nos al grup d'universitats que des de fa alguns anys ofereixen estudis multilingües, sobretot les universitats dels països nòrdics. Els nous graduats acabaran els seus estudis amb una formació en llengües que fins al moment no s'havia desenvolupat. Obrim nous horitzons, caminem per construir universitats multilingües per una Europa multilingüe oberta al món. ■

Activitats de l'Any Internacional de l'Astronomia a la Universitat de València

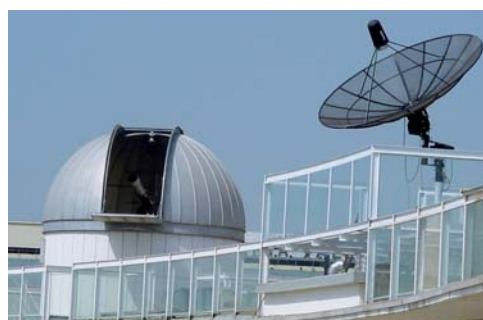
Enric Marco

El 2009 se celebra l'Any Internacional de l'Astronomia (AIA-IYA2009). Commemorem que fa 400 anys Galileo Galilei va mirar per primera vegada el cel amb un telescopi i va fer una sèrie de descobriments que canviaren per sempre la nostra percepció de l'univers.

Astrònoms d'arreu del món treballen conjuntament per celebrar aquest gran esdeveniment. El Departament d'Astronomia i Astrofísica i l'Observatori Astronòmic de la Universitat de València se sumen a la celebració amb un conjunt d'activitats dirigides a la comunitat universitària, centres de secundària i públic en general. D'aquestes, en podríem destacar les següents:

- 100 hores d'astronomia. Del 2 al 5 d'abril de 2009 es faran observacions diürnes i nocturnes obertes a tots els públics. El Sol, la Lluna, planetes i nebuloses seran els objectius principals dels telescopis.
- Observació remota des del telescopi Trobar. Aquests mateixos dies el telescopi principal d'Aras de los Olmos observarà de manera remota el cel i serà accessible per internet.

- Càlcul del radi de la Terra. Es determinarà la grandària del nostre planeta tal com es feia a l'antiga Grècia. Hi participaran instituts de secundària, museus de la ciència i també estudiants de la Universitat de València.
- Conferències. Durant tot l'any els astrònoms de la Universitat impartiran xarrades divulgatives a diversos centres de la Universitat i a instituts de secundària.
- Un univers per descobrir. Una gran exposició que mostrarà imatges espectaculars de fenòmens i cossos celestes en gran format.

Instal·lacions de l'Aula d'Astronomia de la Universitat de València en el campus de Burjassot

Química guanya un premi

El Projecte d'Innovació Educativa (PIE) de 1r curs de la llicenciatura en Química de la Universitat de València ha guanyat el «2n Premi UEM a la Innovació Docent», concedit per la Universitat Europea de Madrid. El treball guardonat, que porta per títol «Integració de competències en la docència: treballs en equip coordinats», arreplega tot el conjunt d'iniciatives desenvolupades durant el curs acadèmic per un grup de sis professors i professores de l'esmentat PIE en el marc del taller de lectura i els treballs en equip en format minisimposi. Al premi, l'objectiu del qual és estimular la innovació a l'aula i reconèixer la tasca dels professors preocupats per adaptar la seua docència al context de l'espai europeu d'educació superior, es van presentar un total de 36 candidatures de nombroses universitats espanyoles, públiques i privades. El nom dels guanyadors es va fer avinent en la sessió de cloenda de les V Jornades Internacionals d'Innovació Universitària, celebrades a Villaviciosa de Odón (Madrid) els dies 4 i 5 de setembre. El premi, el va lliurar al coordinador del PIE de 1r de Química, Luis Ochando, el rector de la Universitat Europea de Madrid, Antonio Bañares.

La Universitat participa en l'Any de la Creativitat i la Innovació

Petra Maria Pérez, professora del departament de Teoria de l'Educació de la Universitat de València i directora de l'Institut de Creativitat i Innovacions Educatives de la mateixa universitat, serà la responsable espanyola que dirigirà les activitats de l'Any Europeu de la Creativitat i la Innovació 2009.

El Ministeri de Ciència i Innovació l'ha nomenat com a representant estatal al capdavant d'aquest programa europeu. A més del Ministeri també participa en el projecte la Fundació Espanyola per a la Ciència i la Tecnologia (FECYT).

La professora Pérez s'encarregarà de coordinar totes les accions que es realitzen a Espanya amb motiu de l'any Europeu de la Creativitat i la Innovació. També elaborarà els projectes d'activitats per a celebrar aquest esdeveniment, i posarà especial atenció en detectar i promoure les bones pràctiques.

La Comissió Europea va aprovar fa uns mesos que l'any 2009 fora declarat «Any Europeu de la Creativitat i la Innovació», amb la finalitat d'estimular aquestes capacitats en els països de la Unió Europea.

Cal crear una cultura de la igualtat

Educación, género y políticas de igualdad és el títol del volum que recull les aportacions d'un grup d'especialistes reunits amb motiu del XI Congrés de Teoria de l'Educació organitzat per la Universitat de València el 2008. *Polítiques públiques, anàlisi i avaluació de plans, i recursos educatius són les tres línies de treball que apleguen els articles editats per Pilar Aznar i Paz Cánovas, amb dues professores del Departament de Teoria de l'Educació de la Universitat de València.*

Eva Llorenç

Parlar de polítiques d'igualtat i de violència de gènere és parlar d'educació?

Pilar Aznar. La igualtat de gènere no pot escapar de l'àmbit educatiu, malgrat que no sols li pertoque, a aquest. A més, organismes com l'ONU o la UNESCO han fixat objectius relacionats amb l'educació per al desenvolupament sostenible, i n'és un la lluita contra la desigualtat, en general, i contra la desigualtat de gènere, en particular. Llavors, des de la teoria de l'educació s'havia d'abordar aquesta problemàtica per tal de trobar-hi respostes.

Assistim a una regularització en pro de la igualtat de gènere.

Parlem de la Llei de mesures de protecció integral contra la violència de gènere o de la Llei per la igualtat efectiva de dones i homes.

Paz Cánovas. A nivell legislatiu s'ha avançat molt, però si pensem en la prevenció, l'àmbit que millor resposta pot donar és l'educatiu, i quan diem educatiu no ens referim sols a l'escola sinó també a la família. El menor, durant els primer anys de vida, ha de tenir valors igualitaris i de respecte. Ha de veure que els conflictes dels majors que es produeixen a casa seua poden resoldre's a través del diàleg i no de la violència.

Com valoreu el tracte que donen alguns mitjans de comunicació a la violència de gènere?

Paz. El paper dels mitjans de comunicació és crucial, però moltes vegades, i sobretot determinats programes, es fan ressò d'un sensacionalisme desmesurat i són tan negatius els continguts com les formes que fan servir. La informació és un dret, però caldria regular aquelles emissions que reproduïxen, des d'una visió androcèntrica de la societat, relacions de dominació-submissió. Un altre cas seria la lectura de la dona en la publicitat, en aquest camp tampoc no s'ha avançat gens.

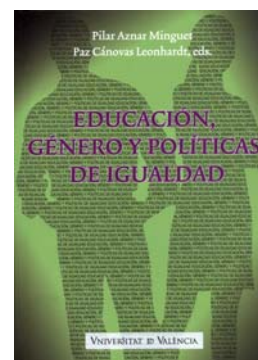
Il·lustracions i llenguatge han transmès durant massa temps continguts esbiaixats i sexistes en els llibres de text. Encara és així?

Pilar. No, però gairebé. Tot i haver-hi una consciència bastant estesa que cal revisar els textos, no s'hi ha progressat gaire. El professorat sí que ho té en compte, però no totes les editorials ho cuiden. Un dels exemples més comuns és quan es parla de l'home com a genèric, en compte de fer servir *l'ésser humà*. Després està el doblet masculí/femení, que no és tampoc la solució, però que potser durant un temps siga necessari. Encara estem en procés i les polítiques, en els inicis, han d'afavorir la dona perquè és l'element

**Pilar Aznar
i Paz Cánovas (eds.)**

*Educación, género
y políticas de igualdad,*
Universitat de València,
2008, 318 p.

Pilar Aznar i Paz Cánovas als jardins de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació.

més dèbil i parteix d'una posició d'inferioritat; més endavant, quan la igualtat siga una realitat, ja no caldrà. S'ha de crear una cultura de la igualtat que avui no existeix. Fins que aquesta cultura no es generalitze i siguem conscients de les actituds o els usos que provoquen desigualtat, haurem de passar per totes les etapes intermèdies que calguen.

Paz. Es tracta d'un canvi cultural, de mentalitat, i això costa molt.

Pilar. Un concepte clau és el *mainstreaming*, la transversalitat; no solament a l'escola o dins la família s'ha de potenciar la igualtat, l'esforç l'ha de fer també el conjunt de la societat i les diferents administracions.

Es té la percepció, no diríem si certa o no, que la joventut actual reula i que s'accentuen els rols masculí - femení.

Paz. Mai no es pot generalitzar. Una part de la població sí que reproduïx aquests rols, però no tota. I en aquest punt són fonamentals els estereotips

que transmeten els mitjans de comunicació, la família, etc.

Els joves tendeixen a reproduir els models que tenen més a prop i, llavors, podríem ser optimistes, perquè des de les escoles sí que es contraresten aquests rols. El sistema educatiu formal i el marc legislatiu hi estan actuant, però no seria sobrer la col·laboració d'altres nivells igualment influents.

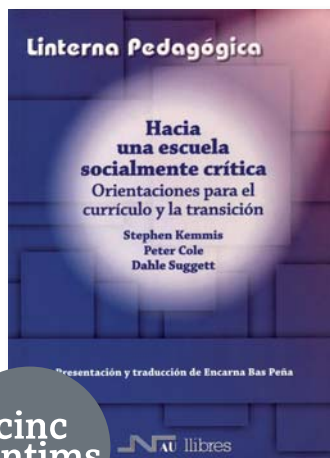
Pilar. Els joves, en general, i les joves, en particular, han d'aprendre a reconèixer situacions de desigualtat perquè, en la major part de les ocasions, si les assumeixen és perquè no són conscients que són injustes. Se'ls ha d'ensenyar a identificar conflictes que generen desigualtat i a aturar-los. I aquestes destreses són responsabilitat del sistema educatiu. A les famílies, en canvi, encara es potencien majors expectatives professionals per als fills que no per a les filles.

Conviure junts però aprendre separats?

Paz. Aquesta postura és radicalment

errònia; la interacció és necessària i enriquidora.

Pilar. Les teories psicològiques diuen que el desenvolupament maduratiu es produeix una mica abans en les xiques que no en els xics. Si la justificació de la separació per sexes rau en aquesta diferència, és tan mínima com insuficient. Fins i tot, dins cada col·lectiu, el desenvolupament maduratiu no és invariant; es produeix a salts i de manera desigual, avança ràpidament, es deté, etc. Certes teories evolutives que van tenir vigència fa uns anys, ja s'han reformulat, tot i que algunes de les interpretacions es produeixen per aquelles institucions que volen creure que el desenvolupament de l'aprenentatge es pot potenciar més si es tenen en compte les variables maduracionals. És una explicació que podria entrar dins la lògica científica, però llavors també haurien de tenir-se en compte unes altres variables maduracionals, i no sols la sexual. ■

cinc cèntims

«La noció d'habilitats transferibles crea, preserva i estén la fragmentació del coneixement; devalua el coneixement, ja que el tracta com si fóra mera informació, qüestió de mera competència. Un programa basat en habilitats transferibles, més que capacitar l'alumnat de manera responsable, reflexiva i pràctica per a la feina i la vida, simplement el forma per realitzar tasques fixes en àmbits predeterminats.»

S. Kemmis, P. Cole i D. Suggett

Hacia una escuela socialmente crítica. Orientaciones para el currículo y la transición

Col·lecció Linterna Pedagógica. Nau Llibres, València, 2007, 126 p.

¡Rock, Acción! Ensayos sobre cine y música popular

Eduardo Guillot, coord.

Col·lecció acadèmica. Avantpress edicions, València, 2008, 279 p.

El recorregut per mig segle d'imatges cinematogràfiques i la seua connexió amb la música que ens proposa aquesta obra pot servir de guia per al professorat que vulga escollir o renovar el repertori de cintes amb què treballar a l'aula. Avantpress, amb la coordinació del crític Eduardo Guillot, ha aplegat en ¡Rock, Acción! una sèrie de textos en els quals repassa les connexions del setè art amb el pop, el rock, el soul, el hip-hop, la música electrònica o l'escena rock alternativa, sense oblidar el document musical, les pel·lícules realitzades i interpretades pels mateixos músics. Món audiovisual i univers musical poden dinamitzar el procés d'aprenentatge, ajudar a veure un altre cinema i a mirar el cinema d'una altra manera.

Educar por competencias, ¿qué hay de nuevo?

J. Gimeno Sacristán (comp.), A. I. Pérez Gómez, J. B. Martínez, J. Torres, F. Angulo, J. M. Álvarez. Ediciones Morata, Madrid, 2008, 233 p.

El professor Gimeno Sacristán, catedràtic del Departament de Didàctica i Organització Escolar de la Universitat de València ha compilat en aquest volum l'aportació d'una sèrie de professors universitaris al voltant de les *competències*, un terme que actualment inunda lleis, textos, debats i articles que parlen d'educació. En les pàgines d'aquest volum trobem el qüestionament a l'equivalència entre habilitats, destreses i competències, es reivindica la importància d'analitzar la rellevància i la pertinència de la informació que l'alumnat maneja o es denuncia el despropòsit d'alguns programes televisius, com ara «¿Sabes més que un niño de Primària?».

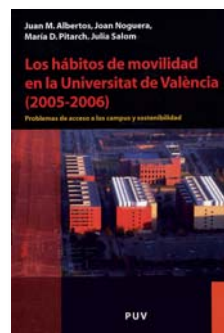

Aprender jugando, una mirada histórico-educativa

Andrés Payà Rico

Dep. d'Educació Comparada i Història de l'Educació de la Universitat de València. València, 2008, 213 p.

Quin és el rol de l'educador en el joc? Per què els adults, en general, no consideren el joc com una cosa seriosa? Els videojocs, poden ser material per a l'ensenyament? Aquestes preguntes formen part del debat al voltant del joc com a recurs educatiu que repassa el llibre Aprender jugando. L'autor, professor de la Universitat de València, fa un recorregut pels moviments, pels teòrics i pels mestres que han reivindicat la importància del joc en el procés educatiu, i ens permet fer-nos una idea de la transcendència pedagògica del joc des de la fi del segle XIX, arran la renovació pedagògica que sorgeix a Europa, fins ara.

Los hábitos de movilidad en la Universidad de València (2005-2006). Problemas de acceso a los campus y movilidad

Juan M. Albertos, Joan Noguera, María D. Pitarch, Julia Salom

Publicacions de la Universitat de València, València, 2007, 190 p.

Entre les conclusions que s'extrauen de les dades processades és que, si bé la població universitària fa un ús intensiu del transport col·lectiu, els darrers anys es detecta una certa disminució en l'ús, no compensat per l'ús d'altres mitjans de baix impacte, com la bicicleta.

El llibre, que inclou propostes d'actuació per tal d'aconseguir que els desplaçaments diaris es desenvolupen cada cop en millors condicions, aborda també la necessitat de plantejar-se minimitzar l'impacte sobre el medi ambient i conjuminar la mobilitat i la sostenibilitat.

www.uv.es/revistafutura

FUTURA

VNIVERSITAT
D VALÈNCIA